

Sveiki, sulaukė Kalėdų Švenčių!

GEROS VALIOS PASAULIUI

Gruodžio mėnesio Taikos šventė sena, kaip senos po šiaurės dangumi gyvenančios tautos, kurios iprato birželio mėnesį, Joninėse, atsisveikinti Saulę, o gruodyje pasveikinti josios gržimą. Atkaklioje visą pusmetį trukusioje šviesos ir tamsos kovoje laimėjo šviesa. Tai reiškia taiką ir ateisiantį gamtos atgimimą. Krikščionybė šią kosmologinę šventės prasmę perkėlė į žmogų. Tą akimirka, kada išvidinė žmogaus ramybę drumbščiantį tamsos gaivalą nugali šviesos pradas — geroji galia, tame užgema Dievas, ir todėl jau keliolika šimtų metų kasmet Kalėdų šventėse krikščioniškoji Europa kartoja ir vis naujomis šviesomis išryškina pirmąją Kalėdų naktį paskelbtąjį šūki: taika žemėje geras valios žmonėms!

O tačiau šiemet, kada kaip tik Kalėdų išvakarėse pasaulyinis karas išliepsnojo ligi šiol nematytais siūbtelėjimais, gal pirmą kartą mūsų Zemės istorijoje šis Taikos šventės šūkis skamba tokiu ašturiu disonansu su gyvenamaja tikrove. Argi iš tikruju visa žmonija émė bodėtis taika? Ar nelabojai valia apsédo mūsų planetą, ir šit mes, užuot kopę į šviesos viršukalnes, beprotiškai riedame į tamsias prarajas? Ar gal iš viso žmogus neevoliucijonuoja į viršžmogibet, atvirkščiai, smunka į žvėri?

Taip spontaniškai klausia nuokampus neutralusis stebėtojas, ramiai susigūžęs palaimintame nuošalume. Tačiau mums, kurie ištisus metus matėme ir patyrėme nelabosios valios siautėjimą, mums, žmoguje iškūnijusio žvėries nusiaubtiems, net viso karos

siaubo akiavizdoje suprantama toji tiesa, jog kartais karas esti ne ūengiamas. Ir šiokas karas ar nėra tik suaktyvintas taikos ilgesys? Tikra nemeluota taika gali būti tik tokia, kur nėra piktosios valios viešpatavimo. Tai ne pažiūrėti ramaus ir apatisko vergo ramybė. Sitokios taikos gali teisėtai siekti karas, ir tada pro ginklų žvanges, pro šūvių aidėjimus ir bombų sprogimus galima ilgėtis taikos, kai jis ilgėjosi karingasis romėnas svajodamas apie auksą amžių, kuriame nebūta karo priežasties — pinigų ir karo priemonės — kardo. Taigi, žmonijos taikos svajonėse visuomet figūravo individualusis gerēs nis žmogus, atseit geroji valia.

Amžių bėgyje nevienodai buvo suprantamas tas šnoralinio nerimo, to išvidinio karo, išsviadavęs žmogus. Prieš pustrečio tūkstančio metų Buddha jam buvo pasiūlės savotišką taiką — išsviadavimą iš kančių, nuodėmių ir kovų. Jis paskelbė, kad visas žmogaus gyvenimas nuo gimimo iki mirimo esas kentėjimas. Giliausioji kentėjimų priežastis esanti mūsų noras gyventi ir geiduliai. Tik numarinus savyje šiąt gyvenimo troškimą, galima išsviaduoti iš kentėjimų ir pasiekti ramybės. Tas neturėjimas kančių ir geismų ir yra nebūtini dvelkianti nirvana, kurioje trokšta pasinerti Buddos sekėjai — išsviaduoti ir išnykti.

Kiek vėliau, jau Vakaruse, kitą taiką skelbė stoikai, nors ir jie sūlė užgniaužti savyje visokį skausmą ir visokią aistrą, nes tai trukdą sveiką galvojamą ir kylą iš blogojo prado.

Tačiau Europos protus apvaldė tas išvidinės taikos supratimas, kurį paskelbė vargingoje prakartėlėje žmogaus kūne gimes Žodis. Jis nušvietė, iš kur kyla tasai vidaus nerimas, ir nurodė skaidrinančią kančios prasmę. Jis nepasmerkė neiškreiptos aistros, neužgesino smilkstančio lino ir, išakydamas neštai taiką, nejsakė vengti kovos. Jei tai mums pavyktų suprasti, mums sušvelnėtų ir tie disonansai tarp mistinės šios šventės prasmės ir faktinės šio meto pasaulyo būklės. Tada, išskaitė į po Didžiojo Karo Vokietijoje išleistuosius žuvusų karių laiškus iš fronto, ypač kalėdinius laiškus, suprastume, jog kareivis, apsikases pirmose linijose, kartais gali turėti daugiau ramybės ir gyventi giedresne taika, negu tuo pat metu biržos koridoriuose slankiojas makleris.

Stebėdami šiurpias titanų grumtynes, mes nejučiomis suvokiamė tą didžių karo mašinoje kolektivo pranašumą prieš individą. Tačiau tikrają taiką, taiką, kurią mums skelbia Sventoji Naktis, gali kurti tik individuas, nes gerosios valios juk nesukurs kolektivas. Bet kaip tik dėl to šis kūrinys yra brangiausias tautiečio inašas tautinei bendruomenei, ir dėl to jis vienodai prieinamas ir mažos tautos nariui. Tegul tą tradicinės lietuvių Kūčių stalas, metų metais taikės ir jungės šeimas, šiemet, kada stovime ilgiems metams nulemsiančiu mūsų likimą sprendimų išvakarėse, tą šeimos pietizmą išplečia visai taučiai, o kiekvieną lietuvių taip tenuteikia, kad jis būtų tikrai vertas prasmingos Kalėdų giesmės linkimos ramybės.

„Fiureris nuves mus į pergalę!“

Gen. feldmaršalo von Brauchitsch atsisveikinimo išakymas

BERLIN. XII. 23. Generolas feldmaršalas von Brauchitsch atsisveikino su kariuomenės kareiviais tokiu gruodžio 19 d. data pažymėtu išakymu:

Kareiviai! Nuo šios dienos Fiureris pats perėmė kariuomenės vadovybę. Tuo pat metu jis patenkino mano prieš kuri laiką pateiktą prašymą mane dėl širdies ligos nuo vadovavimo kariuomenei atpalaiduoti. Kareiviai! Aš beveik ketverius metus, kaip Jūsų vyras išvėsi vadas, vadovauvau geriausiai pasaulyo kariuomenei. Sie-

metai atnešė Vokietijai daug didžiausių istorinių įvykių, o kariuomenė — didžiausius kareiviškus laimėjimus. Aš su pasididžiavimu ir dėkingumu prisimenu šį laiką. Didžiuojuosi Jūsų pasiektais laimėjimais, esu dėkingas už Jūsų ištikimybę. Dideli uždaviniai yra įvykdyti, dideli ir sunkūs dar yra prieš mus. Aš esu išsitikinęs, kad Jūs ir juos išspręsite. Fiureris nuves mus į pergalę. Tebūnie kietai kaip plienas Jūsų valia ir į priekį nukreiptas žvilgsnis. Viskas Vokietijai. Pasiraše generolas feldmaršalas von Brauchitsch.

Kautynėse sprendžiamas Filipinų klausimas

RIO DE JANEIRO, XII. 23. Ziniomis iš Manilos, iš Jungtinės Valstybių pusės pripažystama, kad dabantinis didysis japonų puolimas išspręs Filipinų salų likimą. Japonų karo veiksmai čia gautoje žiniuje apibūdinti, kaip

„vienas iš didžiausių ir drąsiausių naujosios istorijos žygų“.

Japonai sudaro dideli pavoju visai Jungtinės Valstybių pozicijai Rytų Azijoje. Vašingtono karo ministerijos komunikate nurodoma, kad japonų ekspediciniame korpuse, kuris, galingu laivyno ir karo aviacijos palydovų apsaugoje yra nukreiptas 80 transporto laivų prieš Luzoną, dažyvauja 6–8 divizijos.

RIO DE JANEIRO. XII. 23. Iš Vašingtono gautomis žiniomis, Jungtinės Valstybių karo ministreriai patvirtina, kad japonai išlaiptino kariuomenė vakariname Luzono salos krante. Kalbama apie 80–100 tūkstančių japonų išlaiptintos kariuomenės. Be to, nurodoma, kad „Lingayeno ilankoje vyksta smarkus mūšis“. Žiniomis iš Manilos, papildoma konstatuojama, kad japonams pavyko išlaiptinti ir savo tankus ir kad jau esas įvykęs smarkus tankų mūšis.

Jeigu šiemet Lietuvoje galimės palaimingas Kalėdų šventės, tai tik dėka Fiurerio Adolf Hitler ir jo karių, kurie į dabar Rusijos gilumos stipriame šalyje ir giliameisniegė stovi kovoje prieš galvažių diškas bolševiku gaujas.

Amerikiečiai su anglais nori užimti svetimas kolonijas

LISABONA. XII. 23. Buvo Jungtinės Valstybių laivyno vyriausiojo štabo viršininkas kontradmirolas Yates Stirlingas „Daily Mail“ specialiai gruodžio 18 d. pranešime rašo, jog

Jungtis Valstybės kartu su Didžiaja Britanija turinčios būti pasirengusios eventualiai okupuoti Azorus, Kapverdo salas, Dakarą, Kanarų salas, Martiniką ir Gvadaluipą.

Jungtinės Valstybės dabar turinčios pačios saugotis nuo bombinių puolimų prieš jų didžiosius miestus ir pramonės centrus. Ramiojo vandenyno padėties, ypatingai Fi-

grobliems, gali sukelti Jungtinės Valstybės reikalą perkelti savo Atlanto vandenyno laivyną į Ramujį vandenyną. Tačiau per visus karos veiksmus jūrose turi būti ko rūpestingiausiai kreipiama dėmesys į tai, kad nebūtų pradėta jūros kova su japonais tol, kol nebus pasirūpinta pranašumu ore. Jungtinės Valstybės Jau turėjus sumokėti už pamoką, kad didieji kautyniai laivai per puolimus iš oro gali būti įveikti.

JAPONAI GALUTINAI UŽEMĖ GUAMĄ

STOCKHOLMAS. XII. 23. Kaip praneša britų telegramų agentūra, Jungtinės Valstybių laivyno lepartamentas pirmadienį pranešė, kad priešas galutinai okupavo Jungtinės Valstybių laivyno bazę Guamu.

RIO DE JANEIRO. XII. 23. Čia gautomis žiniomis iš Manilos, japonai su didelėmis pajėgomis Luzzono šiaurėje puola Filipinus. Ten vyksta smarkus mūšis.

Draugiška japonų nola Argentinai

BUENOS AIRESAS. XII. 23. Japonijos ambasadorius Šu Tomiši išteikė užsienių reikalų ministrui Guinazui draugišką japonų užsienių reikalų ministerio Togo notą. Šioje notoje patvirtinama, kad Tokijoje yra gauta Argentinos nota apie Argentinos nusistatymą dėl Japonijos konflikto su Jungtinių Valstybėmis. Toliau notoje sakoma, jog Japonija, priešingai tendenciniams tvirtinimams iš priešų šaltinių, nesiekia jokių tikslų Pietų Amerikoje. Baigdamas Togo savo notoje reiškia vilti, kad tradicinės abiejų kraštų draugystės tie manevrai nesudrumas.

KALĖDŲ ŠVENČIŲ DIENOMIS

„LAISVE“ neišeis. Kitą numerį išleidžiame rytoj, gruodžio 24 d.

Atlante paskandintas anglų lėktuvnėsis

Gausūs sovietų puolimai Maskvos fronte atsimušė į vokiečių ginklų ugni

NEPAPRASTAS PRANEŠIMAS IS
VYRIAUSIOSIOS FIURERIO BŪS.
TINĖS XII. 22. Vyriausioji karinių
pajėgų vadovybė praneša:

Vienas Atlante veikiai povandeninis laivas, vadovaujamas kaptitono leitenanto Rigalko, torpedavo anglų lėktuvnėsi. Lėktuvnėsis nuskendo.

RYTU FRONTAS

BERLIN. XII. 22. Viduriniam Rytu fronto ruože bolševikai, kaip praneša kariuomenės vadovybės pranešimas,

tollau vykdo savo gausius puolimus. Jei vėl kietose kovose ir su dideliais nuostoliais būvo atblokoti.

Vokiečių oro pajėgos per šias kovas, kaip ir kituose ruožuose, puolė galingais smūgiais. Jos gerai patalė į lauko pozicijas, artilerijos ugnlavietes, didelių kruvinų nuostolių padarė kariuomenės telkiniams ir šarvuociu parengties pozicijoms, sunaikino per 100 sunkvežimių, daug pakinkytu, vežimui, keliu tankus, visiškai sudaužė pasiskiras vietoves ir Murmano geležinkelio liniję sunaikino vieną geležinkelio tiltą. Dienos metu jis puolė Lenino gražinių kariuomenės taikinius.

Ir Šiaurėje Afrikoje, ir Viduržemio jūroje vokiečių oro pajėgos iki šiol buvo aktyvios.

Maltos sala dienos ir nakties metu buvo vaisingai pulta sunkaus ir sunkiausiojo kalibro bombomis.

Buvo pataikyta 1 laivus, taip pat skysto kuro bei šaudmenų sandėlius La Valettes uoste. Britų naikintuval buvo amušti be nuostolių iš vokiečių pusės, keturi priešo naikintuval buvo numušti. Britai taip pat ir Šiaurės Afrikoje, kur žemėje nebuvė jokių didesnių karo veiksmų, neteko 7 naikintuvių. Vokiečių kovos lėktuvai vienas po kito einančiais puolimais bombardavo britų tankus ir autovežimus. Dernos srityje ir juos padegė. Buvo sunaikintos britų kariuomenės stovyklos, o Tobruko uoste irenčiamams padaryti dideli nuostoliai. Vakar britų oro pajėgų nuostoliai padidėjo iki 13 numuštų lėktuvų.

Japonų laimėjimai per 2 savaites

TOKIO. XII. 22. Domei apžveglia dviene savaitė Japonijos karo jūroje ir ore rezultatus. Agentūros žiniomis, buvo nuskandinta, smarkiai sužalota arba paimta 50 priešo karo laivai. Panašaus likimo susilaikė 430 prekybos laivų, mažu ir mažiausiu laivų. Buvo numušti arba sunaikinti žemėje 776 lėktuvai. Tie nuostoliai, smulkiai juos aptariant, paliečia: iš karo laivų buvo nuskandinti 7 kautynų laivai, du kreiseriai, vienas laivas naikintojas, devyni povandeniniai laivai, du kanonieriniai laivai, vienas minogaudis, vienas patrulinis ir šeši torpediniai laivai. Sunkiai sužaloti buvo: trys kautynų laivai, du kreiseriai, keturi naikintojai, du kanonieriniai laivai. Lengviai sužaloti buvo: vienas kautynų laivas ir keturi kreiseriai. Japonų paimti buvo še laivai: vienas kanonierinis ir vienas ginkluotas prekybos laivas. Be to, du dideli prekybos laivai buvo taip pat japonų paimti, du nuskandinti ir du neginkluoti bei

trys ginkluoti sunkiai sužaloti. Buvo paimta 418 jūraus dydžio prekybos laivų. Iš lėktuvų buvo numušta 114 ir 662 sunaikinti žemėje. Savo nuostoliai, kaip Domei agentūra praneša toliau, apsiriboją vie-

nu nuskandintu naikintoju ir vienu minogaudžiu. Sunkiai sužaloti buvo vienas lengvasis kreiseris ir vienas minogaudis. Penki specialūs pavandeniniai laivai i savo bazes nebesugrižo. Dingo 72 lėktuvai,

Anglai koncentruoja kariuomenę Rangūne

Iš čia jie mėgins pulii Šiaurės Malajus

TOKIO. Kaip Domei, pasiremiant informacijomis iš Bangkoko, praneša, britų organai Rytu Azijoje nutarė kariūnų veiksmų išeities punkta iš Singapūro perkelti į Rangūn, kād galėtu kirsti japoniškai smarkū smūgi į Šiaurės Malajus. Sakoma, kad šis nutarimas padarytas per konferenciją štabo skubieiams klausimams spresti, kuriems prieita nuomonė, jog

dabartinėmis gynimis salygomis po mėnesio būsią daugiau galimų sėkmelingiai pasipriešinti japonų kariuomenei. Kitame pranešime, kuriame sakoma, kad anglai savo kariuomenę Rangūne stiprina papildymais iš Indijos, pranešama, jog gruodžio 19 d. į Rangūn turėjė atplaukti 18 dideli kariuomenės transporto laivų su kariuomenė ir medžiagomis.

kai buvo išskersti savo namuose. Daugelis japonų tarnautojų amerikiečių ūkiuose savo darbdavij buvo išaudyti medžiokliniais šautuvais. „Tokio Asahi Šimbun“ rašo: „Jungtinė Valstybių kariuomenės žiaurus mas pasiekė savo apogėj“, ir specialiame pranešime iš Sanchajaus patelkia štokių smulkmenų: „Gruodžio 20 d. ankstai ryta Mindanao išlaipinta japonų kariuomenė iš 20.000 japonų civilinių gyventojų išlaivino 12.000, kurie amerikiečių kariuomenės kulkosvaldžiai buvo išaudyti prieš pasitraukimą. Dėl šių žiaurumų japonų kariuomenėje kilo nepaprastas susijaudinimas, kuris privėdė prie pasirūpymo per Amerikos kareivių lavonus išgelbėti ir kitus japonų civilinius gyventojus. Amerika, baigia pranešimas, dabar parodė savo velnišką prigimti“.

STOCKHOLMAS. Associated Press pranešmu iš Vašingtono, prezidentas Rooseveltas rūpinasi iškurti vyriausią karo tarybą, kuri turėtų spręsti svarbiausius karo veidimo klausimus. Wendel Willkie ragino amerikiečius smarkiai ir tempiamai dirbti. Jis reikalauja 60 valandų darbo savaitės.

Popiežiaus kalėdinė kalba bus transliuojama

ROMA. Popiežiaus kalėdinė kalba su apaštališkuoju palaminimu gruodžio 24 d. 12.30 val bus transliuojama Vatikano radijo 49,96 m, 19,84 m ir 15,37 m bangomis. Kartu kalba pertransliuojama Italijos radio bendrovės siustuvu. Monte Genesi (Šveicarija) siustuvu ir prancūzų, vengru ir airių siustuvu. Kalbos vertimas į ispanų kalbą bus tuojo po to pertaisyti Vatikano siustuvu nurodytomis bangomis, kartu veikiant lietuvių siustuvu. 14 val. bangomis 31,06 ir 19,84 m bus skaitomas vertimas į vokiečių kalbą, o 14 val. 45 m. — prancūziskai ir 15 val. 30 m. — angliskai. 31,06 m bangą 16,15 val. bus skaitomas vertimas į lenkų kalbą, 17 val. — į vengrų, 17 val. 45 m. — į olandų, o 18 val. 30 m. — vertimas į portugalų kalbą.

ROMA. Kaip Stefano agentūra iš kompetentingų sluoksnų patyrė, Jungtiniai Valstybių žurnalistai Italijoje yra apgyvendinti Sienoje. Jie čia gyvena viešbučiuose su visais patogumais ir naudojasi viisiška laisve.

BERLIN. Asmeninis Flurerio perėmimas generalinio feldmaršalo von Brauchitscho pareigu, kaip šiandien vidurdienį kompetentingos sluoksniuose buvo pareikšta, atliktas tokia garbinga ir rimta forma, kuri atitinka štokio akmenslio didingumą ir ypatingą reikšmę. Jeigu ir nera žinoma čionykišiuose sunaikinuose sluoksniuose, kur bus panaudotas generalinis feldmaršolas, vis dėlto jie pabrėžia, kad

ponas von Brauchitsch, B. — paleistas nei į atsargą, nei į dimisiją,

kadangi Vokietijoje, kaip tai, pavyzdžiu, atsitiko ir su feldmaršalu von Mackensenu, generalinis feldmaršolas niekad nėra „dimisijoje“.

Ryšium su atsišaukimu, kurį Flureris išleido kariuomenės ir SS ginklo kareiviams visų karinių pajėgų vadovavimo sujungimo į savo rankas su vyriausiaja kariuomenės vadovybe proga, šiandien Berlynas sluoksniuose spaudos atstovams buvo pakartota, kad

karas jau artėja prie savo sprendimo. Todėl eaq suprantama, kad Flureris asmeniškai į savo rankas paėmės vadovavimą kariuomenėi, ant kurios pečių gūls didžioji būsimų operacijų dalis,

kad dar stipriau, kaip iki šiol, su tektų vokiečių karine jėga. Kariuonių sluoksniuose ryšium su tuo primenama, kad tiek Lenkijos

planai visose savo fazėse, tiek nepaprastos žygio Norvegijos drąsos, tiek karo žygio Francūzijoje ir Balkanuose, lygiai taip pat Kreto užémimo, generolo Rommello naudojimo Šiaurės Afrikoje ir, vienam pirmam, milžiniškų naikinamų mūšių Rytuoje planai tiktais ir išimtinai kile į Flurerio dvainės iniciatyvos, taip pat genialaus karo vado meno, ir tuo būdu praktiškai jis visada vadovavo vokiečių kariuomenei. Visos kariūnų pajėgos vadovavimo sunjungimas į jo rankas su vadovavimui kariuomenėi téra pašalinimais iki šiol dar buvusių tos kariūnų vadovybės instancijos.

Japonai neskuba galutinai paimti Hongkongą

nes nenori bereikalingų aukų

TOKIO. Domei praneša, kad pirmadienį Hongkongas praktiškai jan patekė į japonų rankas, ir iš Kinijos pašalintos paskutinės britų imperialistų pėdos. Britų pasipriešinimas suskaldytas į paskiras gatvių kovas ir į partizaninių karo vedimą. Tuo tarpu svarbiusieji susiekimo centrai ir kariniu bei strateginiu ažviliu svarbios vietas jau valdomos japonų. Kas Anglijai padėti daro dar kritiškesne, kaip Domei toliau pabrėžia,

— tai faktas, kad Singapūras dabar yra tokioje keblioje padėtyje, jog Anglijos svarsto reikala perkelti operaciją Rytu Azijoje centrą iš išgarbintojo „Tolimujo Rytu Gibraltaro“ į Rangūną. Britų poziciją beveiktiškumas Hongkonge yra aiškus dėl visiško negalėjimo atgabentis bet kurių pastiprinimų sumuštoms gynybos pajėgoms. Jungtiniai Valstybių Ramojo vandenyno laivynas ir Anglijos Rytu Azijos laivynas yra sunaikinti. Vandens apie šia koloniją 900 mylių spinduliu blokuojami japonų laivyno. Tuo tarpu, baigia Domei, karinai sluoksniai praneša, kad galutinis Hongkongo užėmimas japonų kariuomenės delsiamas, siekiant išvengti nereikalingų žmonių aukų kinų gyventojų tarne.

TOKIO. Domei žiniomis, sekmei popiet, atlikdamis nuolatinus puolimus, joponų lėktuvai apmėtė gausiomis bombomis britų sustiprinimis Hongkonge, į rytus nuo Viktorijos kalno viršūnės. Japonų lėktuvai sunaikino artilerijos pozicijas, kurias priešas laikė neužpalamomis. Visi japonų lėktuvai gržo į savo bazes.

Sovietų ambasadöricks Čunkinge išskrido į Maskvą

SANCHAJUS. Gruodžio 20 d. i Maskvą išskrido sovietų ambasadörius Čunkinge Panauškinas. Oficialiai buvo pranešta, kad jis išvyko poilsiu. Politiniuose Čunkingo sluoksniuose, tačiau, visiškai netinkima, kad jis būtu išvykęs dėl ū priežasčių. Manoma, kad ambasadörius yra numatęs pasitarti su savo vyriausybe dėl Sovietų Satungos laikymosi Rytu Azijos konflikte.

ANGLAI TRAUKIASIS VISU FRONTO MALAKOS PUSIASALY

BANGKOKAS. Apie Perako provincijoje veikiančias britų karines pajėgas pranešama, kad jos netvarant kėgą, palikdamos daug ginklavimo daiktų ir didelių skaičių sužestuojų. Kaip toliau skelbiama, jų kariuomenė pasiekė Kuala Kangsarą (iš Šiaure nuo Ipoho) apie 300 mylių nuo Singapūro. Ir visame fronte britų kariuomenė traukiasi. Vacar pirmą kartą Birmos aviacija puolė vieną Tajo aerodromą.

STOCKHOLMAS. Associated Press pranešmu iš Vašingtono, prezidentas Rooseveltas rūpinasi iškurti vyriausią karo tarybą, kuri turėtų spręsti svarbiausius karo veidimo klausimus. Wendel Willkie ragino amerikiečius smarkiai ir tempiamai dirbti. Jis reikalauja 60 valandų darbo savaitės.

Kaip dirba užsienio žurnalistai Berlyne

BERLYNAS, GRUODŽIO MĖN.

Dabartiniu metu Berlyne gyvena per šimta užsienio žurnalistų, atstovaujančių ne tik veik visų Europos kraštų, bet ir Japonijos bei Pietų Amerikos spaudai. Prieš karo užsienio žurnalistų čia buvo dar daugiau. Ir tai suprantama: Berlynas yra didžiulis ne tik Vokietijos, bet ir pasaulinės politikos centras, kuriuo visi kraštai domisi ir apie kurį nori būti kuo plačiausiai ir tiksliausiai informuoti. Todėl nesitenkinantių oficialių telegramų agentūrų žiniomis, visų kraštų dienraščiai Berlyne turėtų savo korespondentus, kad per juos gautų papildomą informaciją apie Vokietijos gyvenimą bei jos politiką.

Karui prasidėjus ir besiplečiant, daugelis užsienių spaudos darbininkų buvo priversti palikti Berlyną jei jau ne visam laikui, tai bent tam metul, kada pro karą palesius kraštus paeidavo jo audra. Šiandien Berlynan jau yra grižę arba naujai atvykę, sakymis, Norvegijos, Olandijos, Serbijos ir kitų Vokietijos užimtu kraštų žurnalistai. Paskutinė partija žurnalistų, palikusi Berlyną, buvo Jungtinė Amerikos Valstybių žurnalistai. Reikia pasakyti, kad

žurnalistai, palieką Berlyną dėl to, kad jų kraštai ištraukia i karą, vokiečių yra traktuojami labai korektiškai.

Tai parodo, kad ir nuotyki su Jungt. Amerikos Valstybių žurnalistais. Jie buvo iš spaudos konferencijų išjungti tik tada, kada Jungt. Valstybių vyriausybė ne tik kad išjungė iš spaudos konferencijų vokiečių žurnalistus Amerikoje, bet dargi juos suėmė. Is pradžiu vokiečių žurnalistai Amerikoje buvo laikomi paprastame kalėjime, tuo tarpu kai amerikiečius žurnalistus vokiečiai, palaikę namų areštę, padėjo pensione Riviera Gruenau Spree upės krante, kur jie buvo ypatingai globojami. Ten juos aplankydavo net Reicho užsienių reikalų ministerijos ir propagandos ministerijos spaudos skyrius pareigūnai.

Gi po to, kai

Jungt. Valstybių vyriausybė sutiko traktuoti vokiečių žurnalistus lygiomis su diplomatais, vokiečiai taip pat suteikė Amerikos žurnalistams diplomatų teises ir kartu su Jungt. Valstybių diplomatinės misijos nariais leido jiems išvykti iš Berlyno.

Zurnalisto darbas kariaujančioj Vokietijoje nėra lengvas. Vokietijoje, kaip ir kiekvienoje kariaujančioje šalyje, visas gyvenimas tvarkomas pagal karo nuostatus, reikalaujančius išlaikyti iavirias valstybines paslapstis, suvaržyti visa eilę gyvenimo sričių ir t. t. Žodžiu, karas reikalauja, kad priešas ko mažiausia žinotu. Bet nepaisant karo,

Vokietijoje be galo daug kas daroma žurnalistų darbo saly-goms palengvinti

ir suteikti jiems galimumą ko plačiausiai informuoti atstovaujančią spaudą.

Viena iš svarbiausių pagalbos priemonių — tai Reicho užsienių reikalų propagandos ministerijos spaudos konferencijos. Tokių konferencijų kasdien esti trys. 12 val. 30 min. įvyksta spaudos konferencija propagandos ministerijoje, kur atsakangi vokiečių pareigūnai susirinkus žurnalistus informuoja apie aktualiausius įvykius tiek fronte, tiek krašto viduje. 13 val. — konferencija užsienių reikalų ministerijoje, kur aptariami aktualiausi tarptautinės politikos klausimai. 17 val. — vėl konferencija propagandos ministerijoje, kur kalamasi tiek apie fronto bei krašto vidaus įvykius, tiek apie tarptautinę politiką.

Tose konferencijose kiekvienas žurnalistas gali pateikti klausimus, i kuriuos jam čia pat atsakoma. Pasitaiko, kad atsakoma tik vėliau, kai atitinkamas pareigūnas tuo klausimu susirenka reikalingą informaciją. Užsienio žurnalistams vokiečių organai yra suteikę teise klausyti užsienio radio pranešimų; daugelių tų žinių užsienio žurnalistai patirkina per spaudos konferencijas, kad paskum savo laikraštyje.

čiamas galėtų pranešti kompetentinį vokiečių vietų išaiškinantį dalykus bei painformuoti, kaip vadovaujančios vokiečių vietas vertina tuos ar kitus įvykius, pasireiškiančius svetur.

Spaudos konferencijose, be tiesioginių pareigūnų, dar visada dalyvauja tos ar kitos srities specialistai. Kadangi dabar karo metas ir fronto įvykių yra svarbūs, tai propagandos ministerijos konferencijose kasdien dalyvauja OKW atstovas Hauptmann Sommerfeld,

kur galima pasiteirauti apie padėti frontuose. Jis yra vokiečių karinių sluoksnių nuomonės oficialus reiskėjas — karinių klausimais. Wilhelmstrassės nuomonė užsienių politikos klausimais reiskia propagandos ministerijos užsienių reikalų ministerijos spaudos skyriaus šefas Dr. Paul Schmidt arba jo pavaduotojas pasiuntintys von Stumpf. Wilhelmstrassės nuostatytu vidaus politikos bei užimtų kraštų reikalais reiskia propagandos ministerijos užsienių reikalų ministerijos spaudos skyriaus šefas Dr. Brauweiten. Be to, spaudos konferencijose vienu ar kitu specialiu klausimu dažnai skaitomos tos srities specialistų paskaitos. Kiekvieną ketvirtadienį vakarinei konferencijai propagan-

dos ministerijoje rodoma naujausia vokiečių filmų kronika „Die Deutsche Wochenschau.“

Bet tomis konferencijomis užsienio žurnalistų informavimasis nesibaigia. Kasdien kiekvienu metu jis gali jam rūpimą klausimą pasiinformuoti telefonu pas atitinkamą propagandos ar užsienių reikalų ministerijos pareigūnų. Tenai jis kiekvieną rūpimą klausimą gaus atsakymą.

Tokiui būdu prisirinkęs reikiamą informaciją, be to, peržvelges vokiečių spaudą ir eilės vokiečių spaudos agentūrų biuletenių, žurnalistas jau gali rašyti pranešimą savo atstovaujamam laikraščiui. Tai jis gali daryti namie, bet taip pat gali ir užsienių reikalų ar propagandos ministerijų užsienių spaudos klubuose, kur moderniausiai įrengtos darbo patalpos. Be to, tuose klubuose jis

turi galimumą susipažinti ir su užsienio spauda, neišskiriant dargi anglų spaudos.

Taip tad įduodamas laikraščiu porą šimtų eilučių pranešimo, Berlyno žurnalistas turi ištęsti veik visą dieną darbo.

Be tų minėtų palengvinimų, atitinkamai Vokietijos organai žurnalistams ir kitokiais būdais lengvina

darbą. Būtent, labai dažnai jie organizuoja keliones į frontą, į įvairius fabrikus, belaisvių stovyklas, muges, madų parodas ir t. t. Žodžiu, užsieniečiui žurnalistui duodama galimybę pažinti Vokietijos gyvenimo visumą.

Nesigailima žurnalistams ir pramogų. Abiejose minėtuose klubuose kartą į savaitę surengiami meninių pobūvių bei parodoma užstieninių filmų.

Dar tenka pažymeti, jog vokiečiai visiškai nereikaluja, kad užsienio žurnalistai pranešinėtų tik vokiečių propagandos žinias. Tuo atžvilgiu žurnalistams teikiamas visiška laisvė. Bet savaimė suprantama, kad savo teisių jie negali išnaudoti propagandai prieš Vokietiją, tokie reiskiniai nebūtų toleruojami. Tereikalaujama, kad žurnalistai savo laikraščius informuotų teisingai ir objektyviai. O tai jau žurnalisto atsakingumo bei takto reikalas.

Kiekvieno krašto žurnalistai užsienių reikalų ir propagandos ministerijose turi po specialų referentą, kurie juos globoja. Rytu krašto referentas yra Oberregierungsrat Stein, buvęs spaudos attaché prie vokiečių ambasados Maskvoje. Jis yra ir lietuviškosios spaudos globėjas.

DR. PR. A.

(Mūsų Berlyno korespondento)

Bolševikų keliai keleliai...

Vokiečių žurnalistų reportažas iš Rytų fronto

Vienas vokiečių žurnalistas, Reicho karinės vadovybės pakviestas, apkeliavo Rytų frontą ir vaizdingai aprašo vieną iš didžiausių sunkenkybių, kurias tėvai turi nugalėti vokiečių karys. Reportažą kiek aptrumpino dedam iš „Die Woche“.

Pakylame į kalvą, kuria turi eiti pirmos eilės plentas, jungianti Maskvą su Smolensku. Norim žiuoti toliau pietvakarių kryptimi. Deja, tai neįmanoma: mūsų mašina nuklimpo į dumblą ligi ašų. Reikia laukti vilkiko, kuris atvažiavę ištraukia čia ikipliusius sunkvežimius, automobilius, pabūklus, o kurtu ir mūsų omnibusą. Tai trunka dvi valandas.

Pravažiuojame pro arklių maiatas, pro nukautu bolševiku šaulių kūnus, atidžiai dairomi nedidelius žalsvų medinius dėžučius — minu, kurių tūkstančiai čia prisėta ir kurios tuo sproga, kai tik ant ju užlipi. Štai, dešinėj pusėj viena tokia mina išleikia į orą, išsviesda āukštyn ant jos neatsargai užlipusio arklio likučius. Tolumoje girdėti šaudant. Tai valomos apylinkės, nors jau šešios dienos, kai pasibaigė Viazmos — Brianskų kautynės.

Mums pasakoja, jog tuo metu, kai mes namie jau skaitinė apie tą kautynių pabaigą, iš mišku dešimtis tūkstančiai išsišverždavo bolševikai, degtinės prisigérė ir „ura“ šaukdami mesdavosi ant mūsiškių ir kaip musės krisdavo nuo mūsų kulkosvaidžių piūties. O pačią paskutinę parą dar vis dėlto reikėjo stipriai stipriai artlerija pabūgnysi į Bogdanovo mišką, į šiaurę nuo Maskvos — Smolensko geležinkelio. Tik tokiu bū-

du tebuvo galima bolševiku likučius iškrapšyti iš jų landynių ir sunaikinti, jiems ginantis ligi pa-skutinio šūvio.

Saulė, trumpai pasirodžiusi, vėl pasislėpė už debesų. Vėjelis darosi šilties — vėl bus lietaus. Kautynių lauke né kokios gyvybės: tik negyvi žmonės, negyvi arkliai, negyva geležis. Bet štai, iš miško išeina žmogus, sulinkęs po savo našta, besiramščiuodamas nusilaužta medžio šaka. Kas jis — atsiskyręs raudonarmetis ar beklajojas ūkininkas? Pelkių ir pievokšnių taku jis eina stačiai į mus. Jo akys sustingusios, ibestos tik į žemę; daugiau jis nieko nemato. Tai yra vienas iš tu, kurie, su visu savo turtu maišę ant nugaros, nuplyšusiais drabužais ir palšais veidais klajoja Rusijos laukuo.

Dar priešpiet patraukiamė į Smolenską. Ligi jo 200 km, ir mes tariamės tą kelio padarysią per 5 valandas, tikėdami, kad pasiseks laimingai aplenkti 35 sprogimų padarytas duobes kelyje, kuris bolševiku buvo projektuojamas paversti autostrada. Trys dideli tiltai per Dniepro aukštupį ir du per jo intakus vos prieš šešias dienas išlekę į orą, sprogus minoms su gaištu.

Kai važiavome į Maskvą, šitame kelyje s'ovėjo keli tūkstančiai tiekimo mašinų su maisto produktais ir municija frontui, kitos gi, tuščios, žiūrėjo į vakarus. Penkias dienas ir naktis tos kolonos smailgalyse laukė, kol bus pastatyti laikinieji tiltai. Aplinkui miškai nukaišioti minomis; reikėjo arba minas išrankioti ir tada čia vietoj gamintis statomąją medžiagą, ar katedra; pirmiesiems vokiečių da-

mo tarnyba turi skaitytis su šito kais sutrikimais.

Kolonoje tarp vežimų matytis ir sunkiuju pabūklų. Puolimai prieš sudurystas sovietų d'vizijas prie Maskvos vis dar tebėra kai kurios klausimai.

DIDELIS NUOSTOLIS BRITU LAIVYNUI
BERLIN. XII. 23. Nuskandinus ketvirtą lėktuvnešį, anglų karo laivui

liniams betraukiant į liepsnojanti miestą jos varpai pirmą kartą po ilgų metų skambino namaldoms, o iš slėpinį buvo iškelti ir iškabinti šventųjų paveikslai.

Kolonoje tarp vežimų matytis ir sunkiuju pabūklų. Puolimai prieš sudurystas sovietų d'vizijas prie Maskvos vis dar tebėra kai kurios klausimai.

AMSTERDAMAS. XII. 23. Londono buvo oficialiai pranešta, kad Churchillis ir Beaverbrookas dabar yra Jungtinėse Valstybėse. Anglų telegramų agentūra praneša iš Washingtono, kad Churchillis ir Beaverbrookas atvyko į Jungtinės Valstybes praneša, kartu su Churchilliu į Vašingtoną atvykės taip pat admirolas Sir Dudley Poundas, imperinio viriūsojo štabo viršininkas Sir John Dillis, oro maršalas Sir Charles Portalas, taip pat Amerikos ambasadorius Londone Winantas ir as-

meninis Roosevelto atstovas Harry manas.

Ottawoje buvo oficialiai paskelbta, kad Mackenzie Kingas važiuoja į Vašingtoną dalyvauti pasitarimuose su Rooseveltu ir Churchilliu. Apie tai praneša britų telegramų agentūra.

Kai britų telegramų agentūra praneša iš Washingtono, po prezidento Roosevelto ir Churchillio pasitarimo, išvys tolesnės konferencijos, kuriose dalyvauja britų dominijų, Olandų Indijos, Kinijos ir Sovietų Sąjungos atstovai.

MADRIDAS. XII. 23. Radijo žinomis iš Mantevideo, Brazilijos prezidentas Vargas išakė sustiprinti San Fernando salą.

ka vyru bando ją ištrauktį. Ratai nekabina. Atnešam šiaudų — tie prasmeinga besociame liūne. Bandom padėti kartelių — jos lūžta.

Laimej, atvažiuoja sunki tempiamoji mašina ir mus išgelbsti. Dvi valandas prasitęs liūne smagūs sėdam važiuoti toliau. Dumbo pro aulų viršu priėjo pilni batai, bet ką tai reiškia? Greičiau droškim toliau, nes užpakalinės mašinos negali laukti.

Dar dešimtį kartų mes patys buvom iklimpę valandų valandomis laukém, kada išsikrapstys iš liūnų kitos prieš mus važiuavios mašinos. Lietus nesiliauja takšėnės, atėjo naktis, tamsu pasidaré, nors į aikj durk. Pagaliau, 11 val. nakties netekom kantrybės ir, mašiną pastumėj į šalį, ēmam ruoštis naikoti. Prieš mus naktį laikui iškiliuojame į kai kurį vieną iš kelių didžiųjų kai kuriai laukim. Nu-sitrukiam batus, išsiūmam užkanđi. Miegui reikia pasitenkinti sedimomis vietomis omnibuse; praeina bei pravažiuoją kareiviai tatai laiko prabanga.

Šešias valandas nusnaudę — tolyn. Iklimpstame, prasmengame, išiskinkę vėl iššliaužiame, ir taip tą dieną vienam kilometrui keliu išėjome penkios valandos laiko. Mes padėjom toms tiekimo mašinoms, kurios skuba Briansk, Orel, Tulos link: tiekiamas neturi susivélini, fronto šarvuotininkai neturi laukti ir stokoti.

Pernykštės Kalėdos

Vos vieneri metai, toks palyginti trumpas laikas, praslinko nuo pernykštės Kalėdu. Bet tiek daug per tą laikotarpi teko išgyventi, tiek daug pasaulys ivyko pasikeitimu, kad dabar visas tas bolševiku siautėjimo laikmetis dažnai atrodo lyg klaikus ir nepaprastai biaurus sapnas, atrodo lyg nebeimanomi, nebesuprantami visie vaizdai, kurie kyla atmintyje, pris minus 1940 m. Kalėdas.

Tačiau tai tikriausia brutaliausia realybė. 1940 m. Kalėdos visumūs atmintyje, be jokios abejonių, liks pačios liūdniausios, galbūt, beveik visu mūsu gyvenime.

Bolševikinio melo ir šlykšiausios propagandos atmosferoj anuomet tiesiog trūko oro kvėpuoti. Bolševikai jau buvo spėjė parodytis savo tikrąj veidą, raudonasis teroras jau buvo pilnai išsisautęs — jis nieku nebesdangstė ir niko nebesivaržė. Ne tik kalėjimų langai buvo apkalti medinėmis dėžemis, kad pro jas neprasi-skverbtu joks šviesos spindulys, kurio bolševikai pavydė o kankiniam kalniams, bet ir visa Lietuva buvo pačiai i vieną didelį kalėjimą. Viso lietuvių tautos ūkinio ir kultūrinio gyvenimo beprotiško, griovimo ir ardymo darbas jau buvo gerokai ipusetas. Šioj srity ir per pusę metu buvo spėta išvaryti plati vaga. Dirbama čia buvo tikrai stachanovietiškai. Komisariatu, trestu, valdybu buvo visuose kampuose pilna, o joks darbas néjo. Buvo planuojama, planuojama ir perplanuojama, o visame gyvenime viskas vyko be jokio ir mažiausio planingumo, be jokios sistemos. Per pernykštės Kalėdas Lietuvoj jau buvo pilna iš kitų „broliskų“ respubliku atsiųstų visokiu Kurajedovu, Šupikovu, Zaicevu ir kitokiu Krugludrovu su ju „katiušomis“, kurie Maskvos paskirti į visagali CK ir kitas istaigas savo neišnamynu, trumparegyste, bet kokio atsakinimo baimė visame gyvenime kėlė-dar didesnį jovalą. Ir tik tuomet išsitikinom, kokie mes esam skirtini nuo slavų, kokie mes esam vš dėlto organizatoriai ir darbininkai.

Tokiose salygose gyvenant, atėjo pernykštės Kalėdos, tos svarbiosios ir taip giliai mūsų tautos gyvenime ir tradicijose iaugusios ziemos šventės. Jos artimos ir neliros ne tik vieniems tikintie-

Kūcių vakaras bolševiku kalėjime

Stebint Kalėdu švenčiu pasiruošimus ir kalėdines nuotaikas, neučiomas mintys gržta į KSDK, kai ligiai prieš metus daugeliui lietuvių teko praleisti Kalėdu šventes.

Jau gerokas pusmetis buvo praejės, kai bolševikų gaujos okupavo Lietuvą, bet NKVD bei kompartijos pastangomis į kalėjimus kišamų žmonių skaičius vis nemažėjo. Jau gruodžio mėnesį vien tik KSDK buvo per 2000 lietuvių: visu profesiju inteligenčių, karinų, darbininkų, ūkininkų, moksleivų ir t. t.

Tuo metu mes sėdėjome IV skyriuje, III-e aukštė. Keturiuos, pilkai dažytos sienos, sunkios, geležinis apkaustytos durys ir mažas, grotomis kryžiuotas, matiniu stikliu langeli, tai buvo mūsų kajutė tame šiurpame laive, plaukiančiame per ašarų ir kraujo jūrą į balsią nežinią...

Jokie aplinkiniai reiškiniai ar pasiruošmai mums negalėjo parodyti, kad artinas taikos ir ramybės šventė — Kalėdos, tiki kamerų siejų išbražyto kalendoriaus nubraukdam po pilkų kalėjimo dieną suvokėm, kad ryti pirmojo Kalėdu diena, atseit, ūlandieną Kūcios.

Ta pati, kaip visuomet, juoda kava ir gabalas duonos — tai pusryčiai, tie patys galvijiniai burokai — pietūs ir galop kausas buzos vakarienei turėjo atstoti mums Kūcios stalą.

Kalėjimo karcery sėdinčio bepročio gailus valtojimas ir šiurpą kelia riksmai, sumišę su prižiūrėtoju keiksmais ir kalėjimo langus sklinančiais bežyčios varpu garsais, sudarė klaiką šio ramybės vakaro

siems, bet ir daugumai kitų ir skeptiškesnių religijos atžvilgiu žmonių, kurie yra suaugę su savo tautos tradicijomis ir papročiais. Atrodė, kad jos visai nebūs švenčiamos, istaigos ir imones dirbs, kaip paprastai. Juk be savo tarybinių: Lenino dienos — sausio 22 gegužės pirmosios, lapkričio 6 ir 7 d. ir kito „šventojo“ Stalino — gruodžio 5 d., jokių kitų švenčių jie nepripažista. Sekmadieniai, atsirađe pas juos tik nuo 1939 m., ten laikomi tik piliosi dienomis. Todėl visų gerokai nustebino, kai jie vis dėlto abi pernykštės Kalėdu dienas paskelbė nedarbo dienomis. Daugelis pradėjo spėlioti, iš kur tokis Lietuvos bolševikų nukrypimas nuo „generalinės linijos“. O iš tikrujūs jų manevas buvo aiškus: mat, netrukus po Kalėdu turėjo ivykti „demokratikiaus“ pasaulio rinkimai į TSRS Aukščiausiąją Tarybą. Šlykšiausia rinkiminė kampanija jai buvo pradėta prieš Kalėdas. Tad bolševikai, nenorė-

dami erzinti rinkikų, kad tik tie atiduotų balsus už jau iš anksto Maskvos pasirinktus deputatus, ir leido Kalėdas švesti.

Tačiau nežiūrint to, istaigose ir ypač fabrikuose buvo varoma kampanija ir darbininkai raginami vis tiek dirbtis ir per Kalėdas. Tuo jie esa irodys, kad nepripažista jokiu prietaru ir yra atsidave partijai ir socialistinei tévynei. Tačiau ir šiuo būdu bolševikams nieko nepasisekė laimeti. Visos istaigos ir fabrikai Kalėdas šventė. Dirbo tik žydeliai ir vienas kitas pataikūnas.

Kalėdu nešventė ir bolševikinė spaudo. Per abi dienas išėjo „Tiesa“ ir „Tarybų Lietuva“, kurios pasistengė idéti po vieną kita straipsnį, kuriuose, visa, kas jiems nemalonu, švelniausiai atvejais išvadinta p̄etarais. Buvo dar ir kitokios propagandas, bet ir jis, kaip, apskritai, visa bukaprofeska bolševikinė propaganda, atsīmušė i lietuvių ir nedavę norimų vaisių.

Mažasis džiaugias...

Vyt. Maželio nuotr.

ironija. Pasirodo, kad bolševikų kalėjimo administracija tą vakarą pasiryžo išvykti visas per gruodžio mėnesį paskirtas karcero bausmes. Beveik iš kiekvienos kameros buvo išvedama bent po vieną žmogų į karcerį kalėjimo rūsyje, kur temperatūra būdavo lygi lauko temperatūrai, nes karceryje veteje lange buvo grotomis apkaustyta dido ka skylė. Aš nežinau, kokia temperatūra buvo lauke 1940 m. Kūcių vakarą... Tai buvo pirmas bolševiku priminimas, kad šią dieną ir jie skaito esant ypatinga.

Nutilius į karcerius vedamuoj triukšmui ir prižiūrėtojų keiksmams, prasidėjo kalinių pasikalbėjimai per sienas. Visomis kalėjimo siejomis skrido begaliniai stuksenimai, kuriais morzės signalu pagabala kaliniai vienii kitus sveikino ir linkėjo ramybės bei ištvermės per šias šventes ir Laisvoje Lietuvoje sekanių Kalėdu. Užgirdau morze kalbantis dvi gimnazistus. Vienas sakosis jau trys mėnesiai nieko nežinās apie savo tėvus ir brolius; jis pakiluves už patriotinį eileraštį „Mano mintys“, sako pirmas gimnazistas, „lelia į mažą trobelę Šiaulių apskr., kur šiuo metu, jei gyvi ir laisvi, mano tėvai ir du broliai sėdi prie liūdno Kūcių stalo“. —

„Mane suėmė kartu su tėveliu“, atsako antrasis, „nes mus itarė slėpiant ginklus. Namuoše palikau sunkiai sergančią motiną...“

Paprastai šie pasikalbėjimai persienas būdavo labai trumpi, nes jei pagaudavo kalbant, bausdavo karceriu; toliau, jei būdavo informaciniu pobūdžiu, p. p. kas girdėt politikoj; kaip eina karas ir pan.

bet kaž kodėl ši vakara visi norėjo daug kalbėti apie savo vaikučius, tėvus, brolius...

Gal visą naktį nebūtu baigesi šie pasikalbėjimai, bet išprasta prižiūrėtojų komanda „gulk!“, nutraukė šimtus stuksnimų, ir kalėjime išvyravo tyla, kurią kartkartėmis pertraukdavo klaikūs bepročių riksmai ar sunkūs prižiūrėtojų žingsniai gūdžiuose kalėjimo koriðoriuose.

Tai buvo 1940 metų Kūcių vakaras...

J. DEKSNYS

Vokietijoje dirba 2,14 milijono užsieniečių darbininkų

Ministerijos patarėjas dr. Timm Reicho darbo laikraštyje išspausdino seriją straipsnių apie užsieniečius darbininkus Vokietijoje. Iš jų sužinome idomą dalyką, kad jau prieš aną pasaulinį karą nuolatos nemažas užsieniečių darbininkų skaičius dirbdavo Vokietijoje. Jų skaičius maždaug siekdavo vieną milijoną, kuriu puse dirbdavo žemės ūkyje, o kita puse amatuos ir pramonėje.

Vokietijai nelaimingai pasibaigus anam karui ir po to atsiradus didžiulėi bedarbei, užsieniečių darbininkų skaičius sumažėjo ir jie turėdavo gauti atitinkamus darbo leidimus. 1934 m. pradžioje Vokietijoje tebuvo tik 176.000 užsieniečių darbininkų, dirbančių nesavarankiška darba. Nacional-socialistams paėmus į savo rankas valdžią, dėl darbo jėgu trūkumo užsieniečių darbininkai buvo pradetti platesniu mastu verbuoti ir planingai nurodant paskirstyti.

Bendroji devizų padėtis vertė pirmiausiai juos skirti į žemės ūkių

Lietuvių emigrantų Kūcios Berlyne

Malonu geras laikais patogiai fotely berymant paskaityt įdomiai suregztą romaną iš emigrantų gyvenimo ar ekranė pažiūrėti patraukliai sudorota parinkta ju būties iškarpelė. Visiškai kitas dalykas pačiam išgyventi pilkają emigrantų kasdienybę svetimamieji, kur, vien šalta aplinka, o širdi kirmiū begraužias jaumas — kad durys į tévynę gal ilgam, jeigu ne visiems laikams, užtrentos.

Tiesa, lietuvių emigrantai, praeitaisiais bolševikiniais metais susitelkė Reicho sostinėje, bene bus buvę laimingesni. Kad ir susvyrudavo nuotaikos ir karsteldavo kasdieninė buitis, bet visi gyvenom viltim ir kažkokia nuojaudėti, kad nos durys neilgam, teuždytos. Ir tas jaumas lvg neregima elektros srovė palaikydavo gaja lietuviškosios bendruomenės gyvybę.

Neuzmirš buvę berlyniškai lietuvių emigrantai tos rytinės Berlyno vietovės, kur prieš metus, 1940 m. gruodžio 24 d. popietę, suplaukė visa gausi lietuviškai Berlyno ūkima. Ne vienas nusibrakė ašarą, per pamaldas giridamas kalėdinę lietuvišką giesmę. Tos melodinges, greitosiomis p. Nako suorganizuoto choro darinė giedamos giesmės gérédamiesi klausėsi ir vokiečiai, kurie ne iškėsdavo čia pat pašnibžiom ne pasiteiravę, iš kurio krašto šitie žmonės ir kaip jie čia atsirađę. Lietuvių tačiau ji priminė prišlēgtą tévynę, kuriojo jo brandūs artimieji, jei dar begyvi, kažin ar begali taip laisvai atšvęsti šitą brangią šventę.

Po pamaldų visa kone trišimtine lietuvių kolonija susirinko į

Gottsched'o mirties sukaktis

Nesenai suėjo 175 m. nuo vokiečių rašytojo Gottsched'o mirties. Miniminas vokiečių rašytojas keliais atžvilgiais intereūoja ir mūs. Johanas Christophas Gottsched'as gimė 1700 metais vasario 2 d. Judyčiuose, netoli Karaliaučiaus. Tai buvo pastoriaus sūnus, kuris keturiolikos metų būdamas pradėjo lankytis universitetą, o 23 metus eidamas tapo grožinės literatūros bei to mokslo magistras. 1730 m. Leipzige buvo logikos ir metafizikos profesorius. Ten pat mirė 1766 metais būdamas Leipzigo universiteto filosofijos fakulteto dekanas.

Gottsched'as vokiečių literatūrinių kūrinių yra vertinamas už tai, kad Gottsched'as labai rūpinosi savo poezijos, o taip pat išvokiečių stilistinių gyvumų. Tai buvo savo rūšies vokiečių parnasiety, kuriam rūpinis estetinis turinys ir forma. Lituaniš-

tas Augustas Schleicheris, rašydamas apie Donelaitį, lyg tyčia pamini Gottsched'ą, kaip stilistinių autorų, kurių kai kuriai savo vokiečių kalba parašytas kūrinių gali priyti. Donelaitis Tokia yra bendra Gottsched'o charakteristiką. Tenka priminti, kad Gottsched'as savo laikininku gana daug kūrinių išvertė į prancūzų kalbos.

Apie Gottsched'a žinomas Rytu Prūsų kronikininkas Liudvikas von Boerko (1756 — 1823) šaltap atsiliepia savo „Geschichte Preussens“ istorijoje: „Cia Prūsuose veikė vyras, kuris literatūroje sudarė tam tikrą epochą. Jis buvo vienu dievinamas, kitu prieikamas“. Visa tai parėjo nuo to, kaip Gottsched'as pasakydavo išvairiaus literatūros klausimais, kuriuos Gottsched'as buvo linkes neginčiai, mat vienas pati išsprasti.

Gotu karalaitės karūnos radinys Kerčėje

Kai buvo užimtas Krimas, o drauge ir Kerčės miestas, vokiečių spaudo plėtiai paminėto ostgotus, kurie tose apylinkėse kadaise gyveno. Kerčės miesto apylinkėse pereitame amžiuje, Mitridato kalno slaituose buvo rasta daug archeologinių ostgotų laikų radinių.

4 po Kr. amžiuje ostgotų viešpatavimai Krimo pusiasalyje pasibaigė. Tačiau tais laikais buvo palaidota viena ostgota karalaitė, pagal ostgotų kultūrą apeigas. Karalaitė buvo palaidota su kartina, kurią ji gyva būdama dėvėjo.

Minima karalaitės karūna buvo gražiai padaryta ir papuošta brangiais Indijos akmenais. Karalaitės kapas buvo nežinomas iki pat 19 amžiaus, kol kapas nebūvo atrastas. Ten pat su kūno liekanomis buvo rasta ir karalaitės brandžioji karūna. Be abejio, vokiečių tautos turėtų išgabenti pagalbinių karalaitės karūnas. Dabar ta karūna yra Kėnų Wallrat Richardz muziejuje. Krimo užėmimo proga vokiečių laikraščiai plačiai aptie tai paskelbė.

Pirmoj vietoj čia stovi Italija su 272.000 darbininkų, kurių 250.000 yra vyrai. Taip pat Slovakijo, Bulgarijo, Vengrijo, Rumunijo, Ispanijoje ir kitose valstybėse buvo verbuojami darbininkai į Vokietiją. 1941 m. rugpjūčio 18 d. Reiche buvo daugiau negu 80.000 slovakų, kurių beveik 54.000 vyru. Olandų skaičius siekia beveik 93.000, iš kurių 81.000 vyrai. Is Vengrijos atvyko 35.000, kurių daugiau negu 25.000 vyrai. Is Protektorato darbininkų yra 140.000, iš jų 112.000 vyrai. Is buv. Lenkijos į Vokietiją yra atvykę daugiau negu milijonas darbininkų, iš jų 4 vyru. Is buvusių Jugoslavijos darbininkų skaičius siekia 109.000, kurių 83.000 vyrai. Prancūzų yra 48.600, iš kurių daugiau negu 34.000 vyrai. Is Danijos atvyko 29.000, iš Bulgarijos 14.600 ir iš Belgijos 131.500. Prie to dar 190.000 darbininkų yra iš kitų kraštų. Is viso 1941 m. rugsėjo 25 d. Vokietijoje buvo 2,14 milijonų užsieniečių darbininkų ir tarnaautojų, kurių 1,67 milijono vyru ir 470.000 moterys.

LITERATŪROS BARAI

SU NUOSTOLIAIS

Mums dar tik pirmos karo meto Kalėdos. Bet dėl karo ir jo padariniai jos — nekalėdžios. Ir vis dėlto šiemet daugiau ramybės ir vilties nekalėdžios, dar „taikos“ Kalėdose. Ta skirtumą jaučia kickvienas, kuriam Kalėdos yra daugiau kaip „nedarbo diena.“

Tik vieni metai, bet per juos mūsų gyvenimas taip perlūžo, kad anos Kalėdos atrodo buvusios lyg prieš keliasdešimt metų. Vieneriuose metuose, kaip Dostojevskio romanuose, sutelkti tiek įvykių ir pergyvenimų, kiek esti tik per keleris, keliolika metų — net triju politinių laikotarių įvykių. Tačiau né vienas jų nebuvo palankus tiesioginiams kultūriam darbui.

Trūko būtiniausios kūrybai salygos — laisvės. Visa nelaisvė — kai netenkama minties laisvė. Nuo per eitynės metų vis labiau ir labiau jautėm stiprėjančią minties, dvasinę nelaisvę. Dvasinio kalėjimo statutai reikalavo nemastytį kiteip, kaip tik nustatyta ideologija ir kalbėti tik tos ideologijos nustatytu stilium — vienodu vienims ar pakeičiamu tik vyriausio prieivadzo įsakymu.

Oficialoji ideologija reikalavo, kad lietuvis pasijustų žemesnis, menkesnis už Maskvos ir Leningrado rusų. Dėl to jis turėjo pralaimeti sportines rungtynes; vadinti save mokiniu, nespėjančiu prisivitti „motton Maskvos“; tik verstis ir kopijotis viską iš Maskvos.

Kitados aušrininkai žadino lietuviouse minti, kad ir mes esame tokie pat žmonės, kaip ir kiti. Dabar turėjo būti nueitas atvirčias keiliai. Ir nors buvo daug kalbama apie kūrybą, tautine formą, ir socialistiniu turiniu, bet iš esmės visur buvo peršamas, įsitikinimas, jog esam menkesni už Maskvos, Lenin-

grado rusus. Dėl to mes negalėjom patys gamintis intelektualinio maišto, mokslinių veikalų ir net vadovėlių, o turėjom verstis juos iš rusų kalbos, nors jie savo ruožtu (bent kai kurie) buvo plagiatai iš vokiečių kalbos.

Šitokia ideologija turėjo paveikti tuos kultūrą kuriančius ar jos gėrybėmis besinaudojančius intelligentus, kurie buvo likę nesuimi ir nesukišti į kalėjimus, ar kurie nebuvu pasprukę anapus sienos. Apie kokias kūrybines nuotaikas čia negali būti ir kalbos. Vieni susitraukė į savo kiautą ir nutilo visai. Dalis pamégino oportunistiškai taikytis prie salygų ir degioti po žvakutę ir Dievui ir Velnui. Maža dalis pasuko nuolaidžiuoju keliu ir ēmė aktyviai talkinti bolševikinei propagandai.

Pirmieji tylomis galvojo, slapta rašė ir laukė. Antrieji juo toliau, juo labiau nusivylė ir graužesi dėl savo pirmynkštio naivumo. Tačiau daliai ju nebuvu kelio atgal. Tretieji dideliu vidaus konfliktu neturėjo, nes jų principas — asmeninis patogumas ar nemažos sumos.

Kokie begalėjo būti kūrybos rezultatai tokiomis salygomis? To pusečio kultūrinis balansas tenka suvesti su didžiaisiais nuostoliais. Su nuostoliais visose meno ir mokslo srityse.

Muzikai būtų laisviausi. Jų meno išraiška mažiausiai gali būti sukontroliuojama. Tačiau tik kelis žmones randam, kurie ēmési ar bent baigė tada didesnius darbus: vienai operai, antras simfonija, pora po balletą. Ko tie dalykai bus verti, dar neteko viešai išgirsti. O smulkios sovietinės dainos, kurias kai kurie kompozitoriai parašė sovietinės muzikos motyvais, jau spėtos užmiršti ne tik dėl to, kad bolševizmas nebe-

mada, bet ir dėl to, kad jos menkos. Net vadinamajai dekadai, kuri buvo sukėlus daug propagandinio triukšmo, netiko nei opera, nei baletas ir daugiausia vis dėl neužtenkamos ideologijos.

Valstybės Opera tenkinosi senonioms operomis. Gerai bent tiek, kad jos nebuvu draudžiamos (išskyrus „Tanhäuseri“ ir „Gražiną“). Lietuviškoji Simkaus opera taip ir buvo atidėlioja. „Ramusis Donas“ buvo vienintelis oneros sovietinis ir, apskritai, vienintelis per visą sezoną naujas pastatymas. Tik ir jis publicoje nerado pritarimo, nors ir jos mylimasis primas bėgio scenoje su raudona vėliava.

Dramoje buvo verčiamasi senaisiais veikalais. Tik kai kurie jų veikė naujai, patriotiškai („Kudirk“), bet repertuarie jie neilgai buvo laikomi. Visi nauji pastatymai buvo sovietiniai. Tik Kauno teatre éjo tas vienės savasis „Daubojė“. Nors režisierius ir autorius norėjo iškitti režimui tam tikromis scenomis, bet publikos reagavimas laidojos su tomis pastangomis ir pati veikalą. Tautiniu atžvilgiu pereitais metais minétinas ne teatras, bet atskiri koncertai, kurie būdavo ištisas atsigavimas nuo slegiančios atmosferos, ir gandal apie juos nuskambėdavo per visą Lietuvą.

Dailės, dailininkų darbu, visuomenė gavo patirti daugiausia iš plakatų, biustų. Tačiau nugriuojo propaguojamoji sistema — užmirštas ir tas pigus, triukšmingas, gal ir pelningas menas.

Literatūros balansas negeresnis. Daugiausiai priversta politinės propagandos brošiūru. Didžiausias dalykas — partijos istorija, bet ir ta išversta tokia nelietuviška kalba, koks nelietuviškas yra ir turinys. Dailiosios literatūros versta daugiausia sovietinės, svarbės — Ramusis Donas, Pakelai Veléna. Vakaru Europos minétinas Dikenso vertimas. Originalinės lietuviškos kūrybos taip kaip nieko — propagandinė poema apie Stalina, Borutos ir Rūko poezijos rinkinėlai, Eglė, žalčių karalienė, ir... daugiau nera kas net minéti. Net socialistinio realizmo atstovai tenkinasi savo kai kuriu raštu tik antrus leidimus davę. Literatūros moksles ar kritikoj teišėjo maža monografija apie Janonį, bet ir ta pati buvo sukonfiskuota. „Raštu“ žurnalo teinformavimo daugiau apie sovietinius veikalus.

Mokslas, atrodo, laimėjo — atidaryta Akademija. Tačiau praktikai tai tik pakeistas Lituanistikos Instituto vardas. Mokslo veikalų nei universitetai, nei Akademija nedavé. Tik Tautosakos Archyvas pajége susilpninta „Tautosakos Darbų“ to-

krosnies... Paslinko jiedu su seneliu toliau nuo stalo ir laukia tyldami. Petriukas kartas nuo kartos seiliukė nuryja.

— Dabar prašom, téveli, eikite — pradésime Kūčių vakarienę, — pakviečia motutę, kiek susijaudinusi.

Senelis ir Petriukas vél pri-slenka prie stalo. Visi rimtai stoją, žegnojasi. Jau kels ranką žegnotis ir Petriukas, tik žiūri, kad motutę, užuot émus ir laužus jam Bernelio pyrageliu dideli gabala, kaip kad pernai atlaužé — apsiplylé ašaromis ir émē kone balsu raudoti. Zvilgerėja į senelį ir senelę — ir jie verkia, ypač per senelio baltus skruostus rieda didelės blizgančios ašaros. Petriukas žiūri prasiržiojus — nesuprantą, kas čia atsitiko, bet jam taip gaila verkiančio senelio — persikreipé viršutinė lūpelė, ir pravirko balsu su kitais.

Taip jie kuri laiką stovéjo dūsaudami, ašaras braukdam, kūrios dideliais lašais krito ir tiško ant balbos staltiesės.

Paverkė, padūsavę visi susédo valgyti. Bet Petriukui nei Bernelio pyrageli, nei keptos siltkés su skania koše, nei sirapas nebebuvo taip skanūs, kaip jis prieš tai galvojo, — nepasitikėjimo pilnomis aklelmis nuolat žiūréjo čia į motutę, čia į senelį, kad tik jie vél nepradėtu verkti.

Ir pavalgus nebebuvo linksmas, senelis persižegnojo, sunkiai atsiduso ir, pakilęs nuo stalo, nu-

mada, bet ir dėl to, kad jos menkos. Net vadinamajai dekadai, kuri buvo sukėlus daug propagandinio triukšmo, netiko nei opera, nei baletas ir daugiausia vis dėl neužtenkamos ideologijos.

Valstybės Opera tenkinosi senonioms operomis. Gerai bent tiek, kad jos nebuvu draudžiamos (išskyrus „Tanhäuseri“ ir „Gražiną“). Lietuviškoji Simkaus opera taip ir buvo atidėlioja. „Ramusis Donas“ buvo vienintelis oneros sovietinis ir, apskritai, vienintelis per visą sezoną naujas pastatymas. Tik ir jis publicoje nerado pritarimo, nors ir jos mylimasis primas bėgio scenoje su raudona vėliava.

Dramoje buvo verčiamasi senaisiais veikalais. Tik kai kurie jų veikė naujai, patriotiškai („Kudirk“), bet repertuarie jie neilgai buvo laikomi. Visi nauji pastatymai buvo sovietiniai. Tik Kauno teatre éjo tas vienės savasis „Daubojė“. Nors režisierius ir autorius norėjo iškitti režimui tam tikromis scenomis, bet publikos reagavimas laidojos su tomis pastangomis ir pati veikalą. Tautiniu atžvilgiu pereitais metais minétinas ne teatras, bet atskiri koncertai, kurie būdavo ištisas atsigavimas nuo slegiančios atmosferos, ir gandal apie juos nuskambėdavo per visą Lietuvą.

Dailės, dailininkų darbu, visuomenė gavo patirti daugiausia iš plakatų, biustų. Tačiau nugriuojo propaguojamoji sistema — užmirštas ir tas pigus, triukšmingas, gal ir pelningas menas.

Literatūros balansas negeresnis. Daugiausiai priversta politinės propagandos brošiūru. Didžiausias dalykas — partijos istorija, bet ir ta išversta tokia nelietuviška kalba, koks nelietuviškas yra ir turinys. Dailiosios literatūros versta daugiausia sovietinės, svarbės — Ramusis Donas, Pakelai Veléna. Vakaru Europos minétinas Dikenso vertimas. Originalinės lietuviškos kūrybos taip kaip nieko — propagandinė poema apie Stalina, Borutos ir Rūko poezijos rinkinėlai, Eglė, žalčių karalienė, ir... daugiau nera kas net minéti. Net socialistinio realizmo atstovai tenkinasi savo kai kuriu raštu tik antrus leidimus davę. Literatūros moksles ar kritikoj teišėjo maža monografija apie Janonį, bet ir ta pati buvo sukonfiskuota. „Raštu“ žurnalo teinformavimo daugiau apie sovietinius veikalus.

Mokslas, atrodo, laimėjo — atidaryta Akademija. Tačiau praktikai tai tik pakeistas Lituanistikos Instituto vardas. Mokslo veikalų nei universitetai, nei Akademija nedavé. Tik Tautosakos Archyvas pajége susilpninta „Tautosakos Darbų“ to-

Prie Kauno stadiono.

Vyt. Maželio nuotr.

Samojingojo tautodailė.

A. Naruševičiaus nuotr.

JUOZAS PAUKSTELIS

Rūčios

Vakaras. Apie krosnį sukinėjasi Petriuko motutė ir senelė. Bet jos šiandien tokios ramios, taip tyliai tarp saves šnekasi, tartum jau girdėtus žingsnių tos besiartinančios Dievo giminimo šventės. Prie stalo kampo sédė senelis. Ir jis šiandien tokis pragiedrėjės — išsiškutes, žilų plaukų vainiką susišukaves. Krapšytumas lempa, šypsosi. Cia pat sčiui ir jo mažas vaikaitis Petriukas. Pilveli išvertės, akeles išspoges žiūri čia į lempą, čia į senelį, kurio viršutinė lūpa skustuvu išbrėžta. Senelis šiandien labai geras — ateidamas iš malkinės, jam atnešė mažutį aukštelį, iš beržo tošelės pardaryta, o dabar nesenai davé savo pypkė su virbalu pakrapštyti.

Gale stalo stovi doklas, pilnas sauso kvepiantio šieno. Petriuko akelės nukrypssta į doklą ir jis klausia senelį:

— Seneluk, pasakyk ar Dvyliui rytoj duosi šienelio?

— O kaip gi, Petriuk, duosi, ir jis juk klūpėjo tvartelyje prie guminio Bernelio, — atsakė senelis, vis taip pat krapšydamas lempą.

— Tai ir Žaloi, ir Juodmargė — taip pat klūpėjo? — teiraujasi toliau Petriukas.

— Klūpėjo ir Žaloi, ir Juodmargė — visi gyvulėliai klūpėjo, — rytoj jie bus pavarge, užtat mes jiems

duosime šienelio pasigardžiuoti.

— Avinui tai neduosis — jis tai neklūpėjo... visados tokis piktas, badosi, kai nueini į tvartą...

— Nežinau, — šyptelėjo senelis: — gal reikėtų ir avinui bent kiek primesti — ką gi jis vargas darys žiūrédamas, kaip kiti šienelį éda.

— Na, gerai, duosime ir avinui, — úmai atsileido Petriukas.

Atsiminus apie valgi, rodos, vél smarkiai pakvipo keptomis silkémis, kurias šiandien motutė prikrovė tokios skanios bulvinės kosės. O kai kep, silkés buvo išspūtusios, kaip bačkos, anot senelės. Pakvipo ir skaniomis, sirapu idažytomis bandelémis, ir slėgtais grybais, ir kitokiais gardumynais. Bet labiausiai Petriukas rūpinosi Bernelio pyrageliu: kažin, kas šiandien amatiukas, ar širdelė, ar kryželis apvaliamo žiede su nukryžiuotu Dievuliu? Geriau jau būtų, kad motutė duotų širdelę, — galvojo Petriukas.

Pas Balciūnų ir pas Markūnų jau užplėsė didelės šviesos, o pas Piūkų matyt ir aplink stala susidėję galvos juda. Prikišo nosele prie lango stiklo ir žiūri: ten Kūčios tūkrai jau Kūčios... — Bet atsigrežia — ir jis motutė jau betiesianti stalą ta didele šešianty stališties, paskui ir valgius jau beimanti iš

svyravo užkrosnin. Petriukui atrodė, kad ir jo plaukai tarsi labiau prazile, ir nugaro kupra didesnė susimetusi, ir iš viso — jis lyg su mažėjės. O atsimena pernai — senelis po Kūčių vakarienės pasiėmė kantičią, akinius užsidiejo ir prie lempos šviesos ilgai, ilgai maloniu dūsliu balsu giedojo: Iš rojaus linksmo miesto yra Ieva išmesta. — Jis dar klausinėjo motutę, kam ta Ieva išmetė iš rojaus.

Paskui visi ir sugulė, o senelis užstalėj vis giedojo ir giedojo. Ir taip gera buvo klausytis jo balso po šiltu apklotu — už langų užvėjas, ant aukšto gaidys kelissyk suriko „Kakoriko-o!“ Paskui jis ir užmigo.

— Kodėl, mamute, seneliukas šiandien negieda? — dabar klausia lyg susirūpinęs Petriukas.

— Elk tu, pipiréli, pipiréli, koks tu dar mažutis tebesi! Argi tu užmiršai, kad šiandien kartu su mumis néra mūsų tévelio? Pernai buvo, o šiemet néra. Užtat šiandien ir nelinksni esame, ir seneliukas negieda.

Petriukas susimasto: tikrai, jo tévelis pernai par Kūčias buvo kartu. Visi valgė Bernelio pyrageli, minkštias kvapias bandelės, sirapą... Tévelis kalbėjo, kad reikia nauja pirkia statyti, kad pavasarį surasi visus dirvonus už šilo, linus pasėlias, — motutė — kad Juodmargė daug pieno duodanti, o versiukas baltomis pašlepnomis šokių néjas po gardą, net sieną, kojelė-

mis užgauta, skambanti. Vakarienė valges, tévelis jis pakylę ant vienos kojos ir, jei didelis augsias, žadėjo kitais metais, kailinius susupes, į Linkuvą vežti gimusio Bernelio pasižūrėti.

— Tai kodėl, mamute, jo néra... — paklausė dar labiau susirūpinęs.

— Piki žmonės, vaikut, jis išvarė, tai ir néra. Ar neatsimeni, kaip atėjome tokie su mélynomis kepurėmis, suémė ir išvarė.

Petriukas vél susimasto. Taip, jis atsimena, labai gerai atsimena: atėjome tokie su mélynomis kepurėmis, kažkā rankose atkiše turėjo... Tévelis tada už pirkios daržą aré... berasai žvengė, koja žemę kapstę... Kažkā piktai šaukė ant tévelio... paskui ir išvarė... Verkė motutę, senelę kieme net pargriuova beverkdama... bet tie žmonės negirėjo... Tévelis buvo tokis liūdnas. Vargšas évelis — taip jam lebdi jo gailėjo!..

— Tai kodėl, mamute, jis i

15 metų nuo Rainer Maria Rilke mirties

1926 — 29.XII — 1941

1926 m. gruodžio 29 dieną Miuzot (Muzot) pilyje, Svečiarojos kainuose, mirė Rainer Maria Rilke. Rilkės kūryba tai vienas nepaprasciaus XX amžiaus pradžios reiskinių. Jo vardas sudaro poetinį laikotarpį, ir iki šiol su meile ji mina skaitojojas, nes save kūriniuose jis sugebėjo pakilti į didžiai žmoniško didelio meno viršunes.

Rainer Maria Rilkės veidas, jo knygos, jo kūrybos motyvai, lyrinė jo eilėraštų tékmė sukelia mums jėgas, ižvalgumo ir švelnumo vaizdą. Viskas tame mus patraukia ir jaudina; ir jo karštos širdies, ir jo ramaus proto tresa, ir didysai nuoširdumo šaltinis — poetinės jėgos dovana.

Rilkė turėjo dvejopa nuoauta: estetinę ir dorovinę meninę. Savo gyvenimo kelia Rilkės praejo simbolinė grožio ir žmoniškumo aureole, savo talento pašvaistėj. O poeto talentas — dangaus angelų balsai (i kuriuos Rilke taip dažnai kreipdavosi filosofiniu ir poetiniu švelnumu), ju šypsniu žybėjimai. Rilkė yra vienas iš tu, kurjems likimas yra daves jam nuostabia dovana — talentas.

Rainer Maria Rilke gimė 1875 m. gruodžio 4 d. Prahoje. Lankydamas gimnaziją, jis domėjosi vaizduojamuoju menu ir literatūra. Praha, pilna tylių bažnyčiu ir istoriniu šventenybiu, padaro dideli įspūdį jaunam svajotojui. Paskutiniaių giminės metais pasirodo jo pirmi plonai kulkiai išleisti sasiuviniai, švelniai prajausti lyriiniu miniatiūru prahiniais motyvais — „Wegwarten“ („Laukiant kelio“). Tada poetas vadinosi René Maria Rilke, ir tik vėliau suvokėti savo vardą, perdirbdamas jį į Rainer. Jau šiuose eilėrašiuose pasireiškia ivairumas poeto nuotaikų, kuriose glūdi ir švelni kontempliacija, ir gili melancholia, ir kilnus patosas.

Jauystėje Rilke buvo numatomas į karininkus, bet jau 15-metis jis metė kadetų korpą. Baigęs gimnaziją, Rilke aukštuoju mokslo išejo Prahoje, Miunchene ir Berlyno universitetuose. Šio šimtmecio persilauzime jis dukturaplano Rusiją. Paskui jis apsigyvena Westerwedeje, netoli Worpssweide. Ten 1901 metais jis vėdė skulptore Clarą Westhof. Vėliau mes sutinkam Rilke sekretorium garsiojo prancūzų skulptoriaus Ogusto Rodeno, Paryžiuje ir kelionėse po Skandinaviją ir pietų — vakarų Europą. Labiausiai su Rilkės gyvenimu susijusios vietovės yra: Duino prie Triesto, uolotas Adriatikos jūros iškyšulyje, kuriamo jis gyveno iki 1914 m., ir Miuzo pilis Walliso kantone, Svečiaroje, kur jis praleido paskutinius savo gyvenimo metus. Jo

palaikai išsiši Raronos kapinėse, netoli šios pilies.

Be išviršinės įdomios biografijos, Rilke, kaip žmogus, buvo nepaprastai skaidri, įdomi, didelė asmenybė. Jo emžininkai sako, kad Rilkės akyse švietė atvira tiesa, kad tai buvo atspėjančio žmogaus akys; tokiam žmogui galima atiduoti visą savę, — ir širdi, ir paslaptinėliaus slėpinius. Atsiminimui knygoje „Stimme der Freunde“ („Draugų balsai“), skirtoje Rilkei — žmogui, apie Rilke sakoma, kad jo poetinė asmenybė buvo retas gilaus gyvenimo pažinimo ir kilnus lyrinio veržlumo junginys.

Rilkės rimtas meninis darbas prasidėjo nuo 1896 m., kai jis išleidžia eilėraščių rinkinį „Larenopfer“ („Auka naminiams dievams“), kuri vėliau kartu su 1897 m. „Traumgekrönt“ („Vainikuotas sapnu“) rinkiniu ir 1898 m. „Adventu“ išrauki i vieną eilėraščiu rinkinį, pavadinčią „Pirmieji eilėraščiai“ ir išleisti 1913 metais. Kiti ankstyvieji Rilkės eilėraščių rinkiniai išrauki i 1909 m. išėjusiai eilėraščiu knygą, pavadinčią „Ankstyvieji eilėraščiai“. Tuo pat laiku atspausdinama ir „Am Leben hin“ (Pro gyvenimą), 1898 m. parašyta apysaka ir dar 1899 m. „Dvi prahinės apysakos“, o taip pat 1902 metais apysaka, pavadinčią „Paskutinieji“. Prie to paties kūrybinio gyvenimo laikotarpio priklauso ir keletas mažų draminių scenos veikalų. Iš čia literatūrinis keliais vedė jis prie „Ansakymų apie Dieva“, parašytą 1900 m., ir „Vaizdu knygos“ (1902 m.). Nuo 1899 m. iki 1903 m. Rilke rašė savo nepaprastą „Valandų knygą“ („Stunderbuch“). Vokiečių kritikai tą knygą vadina „lyrine nedogminio tikėjimo maldaknyge“. Jis pasirodė spaudoje 1905 m. ir nuo tada Rilke išgyja „švėniaus religinio poeto“ vardą. Šiuo veikalui atžymimas pirmas Rilkės atsiskleidimas kūryboje. 1903 m. pasirodo „Worpssweide“ monografija, skirta lyriniam to krašto grožiui, ir puiki knyga apie Rodiną, „Auguste Rodin“. Gerai skulptūros ir apskritai, vaizduojamojo meno pažiūmos padėjo Rilkei 1908 m. sukūrė plastiškai gražius ir vaizdingus „Neue Gedichte“ (Naujus eilėraščius), ir „Requiem“. Savo meistriskumą jis irodė liaudinėje lyrinėje prozoje „Dainos apie karto Kristo Rilkes meilė ir mirti“, atspausdintą 1906 m. Pačiu žymiausiuoju prozinu Rilkės veikalui laikomas romahas „Malte Laurids Brigge“, kuris, sukonstruotas vaizduojant tiktais vidujine plėtojimosi eiga be orutiniu faktu. Aukščiausio laipsnio savo kūryboj

— paprašyk tą Berneli, kuris šia nenuiskutes, kaip būdavo, kai iš kur toll parvez uoja, tiesia į jį ranką ir tarsi sako:

— ... Petriuk, paprašyk tą Berneli, kuris šia nenuiskutes, kad aš greičiau pas jus sugrižiau... kad žmonės daugiau nebesipyktų, nebeskriaustų vienas kita... tada ir gyveni vieniems būtų linksmiai...

Petriukas greitai nusivilkė viršutinius drabužius, atsklaupė viduryje lovelės ir, dievotai rankes sudėjės, émė patylos, dūsaudamas sifltžieti:

— Berneli, Berneli, kuris šia nenuiskutes, kad žmonės daugiau nebesipyktų, nebeskriaustų vienas kita... tada ir gyveni vieniems būtų linksmiai...

Pasimeldės dar kartą atsiduso iš visos krūtinės ir palindo po apklotu.

Visi jau sugulė, užkrosnyj senelė ir perierauti nustojo, bet Petriukai miegas nelenda. Jo akiėse tebestovi vaizdas, kaip pavasarį téveli suėmė išvarė. Maža to — vaizdas kas kartas vis baisesnis darosi. Sit, rauda jo motuė, dar iš paskos bėga, sit, senelė, tokias gylitas rankas iškėlus... jis pargrūva kieme ant pat tako raudodama... senelis ašaras nuo veido pirštais braukia. O tévelis, taip meiliai paskutinį kartą į jį pažūri...

Dreba vaiko krūtinėlė, susiukeg galvą, gilių po apklotu palenda. Sit, tévelis, rodos, atstoja prie jo lovelės, tokas išvarges, nė barzdos

— ... Petriuk, paprašyk tą Berneli, kuris šia nenuiskutes, kad taip kiukio susirūpinės...

— Ar sugriūs musi tévelis... ar daugiau nesveš? — sėaukia kiukio damas Petriukas.

Sugriū, sugriū, sūnyti, tik nererk, — ramina motina, kuriai iš akių pasipilia ašaras. — Sugriū mūsų tévelis... daugiau jo niekās nešeš...

Vaikas kabinasi motinai apie kaklą spaudžias prie krūtinės ir vis kartoja į patį.

Senelis pastovė, atsidūsta ir sun-

Rilke pasiekė „Sonetose Orfejui“ ir „Duino Elegijose“. Nepaprastai pui-

„Laiškal vienam jaunam poetui“. Paskutiniausiai savo gyvenimo metais Rilke rašė eilėraščius ir kuriu tarpe žinomi laiškų rinkiniai, prancūzų kalba.

Rilke kūryba — tai pasaulio

aiškinimas. Savo neramiam „aš“ poetas priešpastato materijos ramybę. Mirtyste jis matu ne pabaiga, bet patobulinta gyvenimą, jo klimax. Rilke lyrika prašoja jausmy ribas, muzikinių, poetinių frazių ir subtilumo kalbas: — jis kuria vidujį pasaulį, kilmą dvasios viešpatija, įtikina gyvenimišką filosofiją.

Rilke eilėraščių tematikos diafazonas — labai platus. Savo eilėraščiuose jis apraše Praha, Paryžiu, Versalį, Sartriozį, Briuge, Zeneva, Roma, jos fontanus ir sarkofagus, Neapolį, Veneciją. Peterburgą. Siaurus jūra ir Ispanija. Jo lyrika apdainuoja antikinio pasaulio kultūrą: — Apoloną, Venerą, Ledą, Sirenas, Antiną ir Sibilas. Jo mėgstamiausiai meno pasaulio vardai yra: Hölderlin, Baudelaire, Michel Angelo, Rodin ir Shakespeare.

Rilke poezija nesuduoda verčiamą. Jo kerinti muzikalumą, foniškai vaikščiai kalba galima justi tiktais originalės. Drąsiai galima teigti, Rilke vertas, kad europietis skaitojoas išmoktu vokiškai jis pasiskaityt. Isitikinti jo stiliaus žavumu paskaitykite bent mažą eilėraščių apie vėja, kuris kaip kūdikis pubunda gilią naktį ir tyliai tyliai slenka alyja į kaimą: pasiekęs kūdra, jis išklatio į balkvų namu ir ažuolų tylą.

Manchmal geschieht es in tiefer Nacht, dass der Wind wie ein Kind erwacht, und er kommt die Allee allein leise, leise ins Dorf herein. Und er tastet bis an der Teich, und dann horcht er herum: und die Häuser sind alle bleich, und die Eichen sind stumm...

Visi, kurieks teko pažinti Rilke poeziją ir prozą, visi, kurie sujaudinti klausēsi jo melodingu ritmu, virto tos noetingos muzikos gerbėjais.

Garsus prancūzų rašytojas Paul Valéry, Rilkei mirus, rašė: „Netekėjo, netekome to, kuris jungė savęje ne tek nuostabios išraiškos jėgas, kai sukurė Europa, bet ir pagilino pažinimą turtą, plaukiančiu iš mūsų skirtingumo, o taip pat kūrybinį jausmingumą: siela vieno iš busiančių laikų.“

Ir iš tikrujų gali, kuria Rilke jautė gyvenimą, jo meilė žmogui, tikėjimas žmogaus jėgomis, nepaprastas poetinis meistriskumas, kuriuo jis išreiškia visą turtingiausią savo jausmy pasaulį — visa tai leidžia mums priskirti jį prie tų menininkų, kuriuos mes teisėtai vadiname genialiai.

To genialumo kibirkštis apšvietė Rilke profili, prižadina jį iš praeities ir palieka mums, — naujo pasaulio kultūrai.

Miesčioniški pinigėliai

Jau teko mineti, kad mūsų scenai trūksta dramatinio kūrinių, ypač tokiu, kurie tiktu mūsų miestelių, net kaimų scenai. Tokiai kūrinius bet kurie vienos vaidilos mėgėjai jau seniai buvo susirūpinę. Mat, mažesnėje scenoje pastatyti didesni veikalai trūksta visoko — ir scenos, ir vaidilų, ir išteklių. Trūksta, galiau, didesniems veikalams ir rezisierius. Kartais tokius didesnius kūrinius matant pastatomus mažesnėje scenoje, tenka iš viso sutikti, kad iš veikalo ir vaidybos lėseina kažkokia butaforia, teatralinis blefas. Cia išimti gali padaryti tik tam tikru, nors ir mažesnių vietų, tačiau geras vadovaujamų ir gerai paruoštu mėgėjų vaidilų teatrai.

Taip pat nesenai buvo atkreiptas dėmesys, kad patys rašytojai sudomėti tokiais reiškiniais. Juk reikia mūsų miestelių scenai tinkamų kūrinių. Pagaliau, reikia atminti, kad tokiai dalykai ir ankščiau buvo domimasi. Kai kurios kultūrinės organizacijos, norėjusios turėti savo scenai kūrinių, skyre net premijų. Ten buvo statomos būdingos salygos, kad tokis kūrinas būtinai tiktų mažos scenos teatrui. Ne vienas tokis kūrinas buvo parašytas ir ne viena premija buvo gauta. Dabar gyvenamasis laikas reikalauja, kad bet kuriai Lietuvos mažesnialiai vietai, tikiuotos vienos scenos kūriniui, skyre net premijų. Kai kurie iš jų labai paslaugūs ir patarnūs, nors nuolat galvoja, kad... greičiau atiteks jems turtas. Jei kalbėti apie komedijos pirmuoju, du veiksmus, neliečiant trečiojo, naujai parašytojo, tai visas antras veiksmas baigiasi neišprestutu klausimui, nes turtas paliko nepadalytas, o visą klausimą išsprendė stagių turtuolės ligos priepluoš. Dabar trečiąjame veiksmme yra padalomas tas turtas. Ir kaip gi jis padalomas? Kam jis tenka? Kas to

turto gauna? Kas atsisako?

Pastirodo, kad turto gauna beveik visi, tik su tam tikromis salygomis. Kai kurios salygos apeliuoja ir į laimėtojo garbe. Tačiau nemaža yra tokiai, kurie dėl pinigelių nieko nesidrovi. Betgi yra ir tokiai, kurie nuo turto atsisako. Vienintelis akstinas, verčias atsisakyti nuo turto, yra jaunos mergaitės meilė, nes testamente pasaka, jei ištekės — nepaveldės, jei netekės — paveldės. Be abejo, kad čia galop susidaro juokinga situacija, nes pinigelių trokštantiniams tokie dalykai baisiai keisti. Tiesa, kai kurie tą pinigelių klausimą gana diplomatiškai išsprendžia. Jiems svarbu pirmiausia pinigelius gauti, o vėliau galima bus pakalbėti apie salygas. Be to, komišką situaciją didina ir tos aplinkybės, kad testamentas parašytas perdėmis salygomis, kurios tarytum apeliuotų į sveiką protą. Todėl štai klausimas, komedijos veiksmo gale, taip pat iškeliamas. Jis taip pat prisideda prie juokingos situacijos suryškinimo.

Veikalėlis lengva pastatyti bet kuriai mažesnio teatro scenai. Čia ir reiškiasi kūrinių pirmenybės.

S. Ciurlionienė - Kymantaitė. PINIGĖLIAI. Triju veiksmų keturių paveikslų komedija. Valstybinė leidykla. 149 psl. Kaina 3 rb. (dabar dviguba).

J. Zg.

Anordnung

über die Selbstverwaltung der gewerblichen Wirtschaft im Ostland vom 29. November 1941

Um nach der Beseitigung der bolschewistischen Herrschaft der gewerblichen Wirtschaft des Ostlandes eine gesunde Entfaltung ihrer schöpferischen Kräfte zu ermöglichen, wird eine Selbstverwaltung der gewerblichen Wirtschaft errichtet.

§ 1 Aufbau

1) Für das Gebiet des Reichskommissars für das Ostland wird eine „Wirtschaftskammer Ostland“ mit dem Sitz in Riga errichtet. Die Wirtschaftskammer Ostland ist eine Körperschaft des öffentlichen Rechts und untersteht der Aufsicht des Reichskommissars für das Ostland.

2) An dem Sitz der Generalkommissare werden Wirtschaftsvereinigungen errichtet. Sie sind Dienststellen der Wirtschaftskammer Ostland.

3) Die Wirtschaftskammer Ostland und ihre Dienststellen gliedern sich nach Fach- und Sachgebieten. Bei den Wirtschaftsvereinigungen müssen Fachabteilungen gebildet werden, insbesondere für Industrie, Handwerk, Handel, Banken und Versicherungen sowie Verkehr.

§ 2 Zugehörigkeit

Mitglieder der Organisation der Selbstverwaltung der gewerblichen Wirtschaft sind kraft dieser Anordnung alle gewerblichen Betriebe im Reichskommissariat Ostland ohne Rücksicht auf ihre Rechtsform.

§ 3 Aufgabenkreis

1) Die Wirtschaftskammer Ostland und die Wirtschaftsvereinigungen haben:

1. die ihnen von dem Reichskommissar und den Generalkommissaren übertragenen Aufgaben zu erfüllen;

2. den Reichskommissar, die Generalkommissare und ihre Dienststellen mit Anregungen und Vorschlägen auf wirtschaftlichem Gebiet in ihrer Aufbauarbeit zu unterstützen.

3. Die Betriebe der gewerblichen Wirtschaft zu betreuen und sie in ihrer wirtschaftlichen Entwicklung zu fördern.

2) Die Mitglieder haben an der Erfüllung dieser Aufgaben mitzuwirken und den hierfür von der Wirtschaftsvereinigung gegebenen Weisungen nachzukommen.

§ 4 Leitung

1) Die Wirtschaftskammer Ostland erhält einen Leiter und nach Bedarf einen oder mehrere Stellvertreter. Sie werden vom Reichskommissar berufen und abberufen. Der Leiter ist gesetzlicher Vertreter der Wirtschaftskammer Ostland.

194. m. lapkričio 29 d.

Potvarkis

dei verslo ūkio savivaldos Rytu Krašte

§ 4 Vadovavimas

1) Rytu Krašto ūkio rūmams skriamas vedėjas ir, reikaliu esant, vienais ar keli pavaduotojai. Juos skiria ir atšaukia Reicho komisaras. Vedėjas yra teisėtas Rytu Krašto ūkio rūmu atstovas.

2) Ūkio sajungoms skiriama po vieną vedėja ir, reikaliu esant, po vieną ar keli pavaduotojai. Juos, atitinkamam generaliniam komisariui pasilius, skiria ir atšaukia Reicho komisaras.

§ 5 Reikalų vedimas

1) Rytu Krašto ūkio rūmu vyriausiai reikalui vedėja, Rytu Krašto ūkio rūmai, kuriu buveinė bus Rygoje. Rytu Krašto ūkio rūmai yra vienosios teisės korporacija ir priklauso Reicho komisario Rytu Kraštu priežiūrai.

2) Prie generalinių komisarių būstinių steigiamos ūkio sajungos. Jos yra Rytu Krašto ūkio rūmu organai.

3) Rytu Krašto ūkio rūmai ir ju organai susikirstomi pagal profesijos ir specialybės sritis. Prie ūkio sajungų turi būti išteigtai profesiniai skyriaus, ypatingai pramonės, amatu, prekybos, bankų ir draudimo, o taip pat susiekimai.

§ 6 Praktinės

Verslo ūkio savivaldos organizacijos nariai pagal ši potvarkį yra visos verslo imonės Reicho Komisariate Rytu Kraštu, neatsizvelgiant į jų teisines formą.

§ 7 Uldaviniai

1) Rytu Krašto ūkio rūmai ir ūkio sajungos privalo:

1. Vykdys jiems Reicho komisaro ir generalinių komisarių pavestas pareigas.

2. Remti Reicho komisaro, generalinių komisarių ir ju įstaigu atstatymo darba paraginimais ir pasiūlymais iš ūkio srities.

3. Dėl pirties verslo ūkio imonėmis ir remti ju ūkinį plėtojimą.

2) Nariai turi padėti tuos uždaviniaus vykdysti, prisilaikant šiuo reikalui Rytu Krašto ūkio rūmu sajungoms duotu nurodymu.

§ 8 Darbotvarė

Rytu Krašto ūkio rūmu ir ūkio sajungų vidaus santvarka tvarkoma pagal darbotvarę, kuria išleidžia Rytu Krašto ūkio rūmu vedėjas su Reicho komisaro pritarimu.

§ 9 Vykdymas

Reicho komisaras išleidžia šiam po-

tvarkiui vykdyti ir papildyti reikalinis taisykles ir administracines taisykles.

§ 10 Baigiamasis nuostatas

Sis potvarkis išgalioja nuo jo pa-

skelimo. Jis, visu pirma, taikomas tik Lietuvos ir Latvijos generalinėms sritims.

Reicho Komisaras Ryte Kraštu LOHSE

Riga, 1941 m. lapkričio 29 d.

Der Stadtkommisar

Oeffentliche Bekanntmachung Nr. 59

Mit Wirkung vom 1. Januar 1942 dürfen Pferdefuhrwerke nur ueber die Fahrerreichweite der Stadt Kauen; Laisvės-alėje Nr. 29 gemietet und abgerechnet werden. Ein selbständiges Entgegennehmen von Aufträgen durch die Fuhrleute ist verboten.

Die Nichtbefolgung dieser Anordnung kann eine Freiheitsstrafe bis zu 6 Wochen oder Geldstrafe bis zu 1000 RM

und fuer den Fall dass diese nicht befolgt werden kann: Ersatzweise Freiheitsstrafe bis zu 6 Wochen, nach sich ziehen.

Kauen, den 20. Dezember 1941.

Der Stadtkommisar

gez. CRAMER

S.A. - Oberfuehrer

Miesto Komisaro

Skelbimas Nr. 59

Nuo 1942 m. sausio 1 dienos arklių traukos krovinių vežimai turi būti užsakomi ir atlyginami vien tik per Kauno Miesto Transporto Baze, Laisvės al. 20. Vežimams draudžiama savarankiškai priiminti užsakymus.

Šio po vartie nesilaikantiems gresia 6 savalcių laisvės atėmimas arba pinigai-

ne bauda ligi 1.000.— RM, kurios nesumokėjus, jis pakeičiamas dar 6 savalcių laisvės atėmimu.

Kaunas, 1941. XII. 20.

Miesto Komisaras (pas.) CRAMER SA Oberfuehrer

Bekanntmachung Nr. 9

der Verteilungs- und Versorgungsstelle Gruppe Ernährung

I.

Für die Zeit vom 22. bis 28. Dezember 1941 werden die Abschnitte Nr. 22-28 und für die Zeit vom 29. Dezember 1941 bis 4. Januar 1942 die Abschnitte Nr. 29-35 der im Generalbezirk Litauen gültigen Milchkarte aufgerufen:

Es können je Abschnitt verabfolgt werden: auf die weiße Milchkarte bis zu ¼ Ltr. Vollmilch; auf die rote Milchkarte bis zu ½ Ltr. Vollmilch;

auf die blaue Milchkarte bis zu ¾ Ltr. Vollmilch.

II.

Es ist möglich, dass die vorgesehenen Rationen auf Grund der durch den Winter bedingten geringen Milch- anfallen nicht in voller Höhe ausgeliefert werden können.

Kauen, den 22. Dezember 1941.

V. V. Stelle Gruppe Ernährung gez. F. SENKUS

Geschäftsführer

Tiekimo ir Paskirstymo Istaigos Maitinimo Valdybos

Skelbimas Nr. 9

I.

Nuo 1941 m. gruodžio 22 iki 28 d. Lietuvos generalinėje srityje plėnas išduodamas pagal veikiančius pienus gauti kortelių atkarpas Nr. Nr. 22 — 28, o nuo 1941 m. gruodžio 29 d. iki 1942 m. sausio 4 d. pagal atkarpas Nr. Nr. 29-35.

Už kiekvienu atkarpa gali būti išduodama: pagal balta pieno kortele iki ¼ ltr. nenugriebto pieno; pagal raudona pieno kortele iki ½ ltr. ne-

nugriebto pieno ir pagal mėlyna pieno kortele iki ¾ ltr. nenugriebto pieno.

II.

Gali atsikti, kad dėl mažėjančio pieno tiekimo žemos metu numatytos normos negali būti pilnai išduotos.

Kaunas, 1941 m. gruodžio 22 d.

Tiekimo ir Paskirstymo Istaigos Maitinimo Valdybos Valdytojas (pas.) F. SENKUS

Bekanntmachung Nr. 10

der Verteilungs- und Versorgungsstelle Gruppe Ernährung

Anlässlich der Weihnachtsfeier 1941, werden den Stadt- und Landkindern des Generalbezirks Litauen Süsswaren verabfolgt, und zwar nach folgender Ordnung:

§ 1. Kinder, im Alter von 2 bis 10 Jahren, erhalten je 50 gr Süsswaren.

§ 2. Die Süsswaren werden durch die Schulen verteilt, die ein Verzeichnis der Kinder aufzustellen haben. Im Verzeichnis werden sämtliche im Schulbezirk wohnende sowohl schulpflichtige als auch nichtschulpflichtige Kinder eingetragen.

§ 3. Die Süsswaren werden durch das Handelsnetz „Lietukis“ verabfolgt.

§ 4. Die Bezugsscheine für die Süsswaren erteilen an die Schulleiter in den Städten Kauen, Wilna, Schaulen und Ponewesch die Ernährungs- und Wirtschaftsämter der Gebietskommissare, in den übrigen Ortschaften die Ernährungs- und Wirtschaftsämter der Kreischaefs. Bezugsscheine werden auf Grund der nachgewiesenen Kinderzahl im Rahmen des bewilligten Kontingents ausgestellt.

§ 5. Über die erhaltenen Süsswaren haben die Schulleiter mit den zuständigen Ernährungs- und Wirtschaftsämtern bis zum 1. Februar 1942 abzurechnen; in den Abrechnungen sind die empfangenen und herausgegebenen Süsswarenmengen sowie die Zahl der Kinder, die Süsswaren erhalten haben, abzugeben.

§ 6. Die Ernährungs- und Wirtschaftsämter haben bis zum 15. Februar 1942 die Abrechnungen über die Verteilung der Süsswaren nach einzelnen Ortschaften aufzustellen und sie dem zuständigen Gebietskommissar zu übergeben. Nach Durchsicht werden Abrechnungen der Verteilungs- und Versorgungsstelle Gruppe Ernährung in Kauen zugestellt.

§ 7. „Lietukis“ hat für die erhaltenen und verabfolgten Süsswaren mit der Verteilungs- und Versorgungsstelle Gruppe Ernährung, in Kauen bis zum 15. Februar 1942 abzurechnen.

Kauen, den 22. Dezember 1941.

V. V. Stelle Gruppe Ernährung gez. F. SENKUS

Geschäftsführer

Tiekimo ir Paskirstymo Istaigos Maitinimo Valdybos

Skelbimas Nr. 10

1941 m. Kalėdų švenčių proga Lietuvos generalinės srities miestų ir kaimų vaikams bus duodami saldainius išskyrant.

1. Saldainius gauna vaikai nuo 2 iki 10 metų amžiaus po 50 gr kiekvienas.

2. Saldainiai dalijami per mokyklas, kurios sudaro vaiku sarašus. I sarašus ištraukiama mokyklos rajone gyvenančių tiek mokykla lankantių, tiek nelankantių vaikų.

3. Saldainius paskirsto „Lietukis“ per prekybos tinklą.

4. Saldainiams gauti leidimus mokyklų vedėjams duoda: Kaune, Vilniuje, Šiauliųose ir Panevėžyje — tuose miestuose, o kitose vietose — apskričių viršininkai maitinimo ir ūkio istaigos.

Leidimai išrašomi pagal irodymą vaikų skaičių leistu kontingentu ribose.

5. Mokyklų vedėjai atskirai iš

gauti saldainius su atitinkama maitinimo ir ūkio istaiga iki 1942 m. vasario 1 d., apyskaitose nurodydami gauti ir išduoti saldainius kiekį ir gausių saldaihių vaikai.

6. Maitinimo ir ūkio istaiga iki 1942 m. vasario 15 d. sudaro saldaihių paskirstymo apskaitas pagal atskiras vietoles ir jas perduoda atitinkamai srities komisariui, kuris jas peržiūrėja persiunčia Tiekimo ir Paskirstymo Istaigos Maitinimo Valdybai, Kaune.

7. „Lietukis“ su Tiekimo ir Paskirstymo Istaigos Maitinimo Valdybos Valdytojas (pas.) F. SENKUS

Kaunas, 1941 m. gruodžio 22 d.

Tiekimo ir Paskirstymo Istaigos Maitinimo Valdybos Valdytojas (pas.) F. SENKUS

Sportas

Ziemos sportas Norvegijoje

Norvegai seniai garsėjo, kaip žemės sportininkai, krasas. Biuro laikai, kai su norvegiu slidininkais ne bet kas išdrėsday rungtyni

Erste Bekanntmachung

zur Devisenordnung iuer das Ostland vom 29. November 1941 (beir. Freigrenze)

Auf Grund des § 27 der Devisenordnung für das Ostland vom 29. November 1941 wird bestimmt:

1. Die Beschränkung der §§ 10 bis 12, 15 und 16 der Devisenordnung für das Ostland gelten im Verkehr mit den im Deutschen Reich ansässigen natürlichen und juristischen Personen, sofern nicht zugleich das übrige Ausland berührt wird, nicht für Geschäfte, deren Gesamtbetrag je Geschäftsort im Kalendermonat für die Person fünfhundert Reichsmark nicht übersteigt. Als Geschäfte der gleichen Geschäftsort gelten alle gleichartigen Rechtshandlungen. Als gleichartige Rechtshandlungen gelten insbesondere:

- a) die Leistungen von Zahlungen an Ausländer und zu Gunsten von Ausländern an Inländer,
- b) die Versendung und die Ueberbringung von Zahlungsmitteln ins Ausland.

Das gleiche gilt für den Verkehr mit dem Protektorat Böhmen und Mähren, Elsass, Lothringen, Luxemburg, der Untersteiermark und den

angegliederten Gebieten Kärtents und Kains sowie dem Generalgouvernement einschließlich des Bezirks Lemberg und den besetzten niederländischen Gebieten.

2. Ueberweisungen im Rahmen der Freigrenze nach dem Deutschen Reich und den anderen in Ziffer 1 genannten Gebieten sind jedoch nur zulässig, wenn sie durch die Reichskreditkasse, durch die Deutsche Dienstpost oder durch Devisenbanken vorgenommen werden. Der Auftraggeber hat diesen Geldinstituten gegenüber eine schriftliche Erklärung abzugeben, ob und gegebenenfalls bis zu welchem Betrag er im laufenden Kalendermonat die Freigrenze durch Ueberweisungen schon ausgenutzt hat.

3. Die bisherigen Bestimmungen über eine andere Regelung der Freigrenze sind aufgehoben.

Riga, den 6. Dezember 1941.

Der Reichskommissar für das Ostland
Im Auftrag:
FROMM

Pirmas skelbimas

prie 1941 m. lapkričio 29 d. Devizų tvarkymo Rytų Krašte liečia laisvas sienas

Remiantis 1941 m. lapkričio 29 d. Devizų tvarkymo Rytų Krašte 27 §, nustatom:

1. Devizų tvarkymo Rytų Krašte §§ 10–12, 15 ir 16 suvaržymai taikomi pinigu bei devizų judėjimui su Vokiečiu Reicho fiziniams ir juridiniams asmenimis, jei tiktais tuo pačiu likus užsienis nesiejamas, bet jie netaikomi tokiem verslams, kuriu pagal pobūdį verslo santorių suma vienam asmeniui per menses nera didesnė kaip 500 RM. Tos rūšies verslo santoriai laikomi visi panašūs teisinių veiksmai. Panašiais teisiniuose veiksmeis leikomi ypač šie:

- a) išmokėjimai, daromi užsieniečiams, ir užsieniečių — vienos gyventojams,
- b) persiuntimas ir pervedimas mokesčių priemonių į užsieni.

Tie patys nuostatai taikomi susiekimui su Bohemijos ir Moravijos Protektoratu, Lotaringija, Liuksemburgu ir Zemutine Štirija, prijungtoms sritis Kärtenu ir Slovenija (Krainu), o taip pat Generalinė Gubernija, išskaitant Lembergo (Lvovo) sritį ir užimtas Olandijos sritis.

2. Persiuntimai kaip per laisvas sienas leidžiami tiktais i Vokiečiu Reicha ir į kitas 1 punkte paminėtas sritis, jei Reicho kredito kasu arba Vokiečiu Pašto ar Devizų banku jie yra priimami. Siuntėjas štoms pinigu priėmimo įstaigoms turi raštiskai paaškinti, ar iš viso ir, tiegiamu atveju, iki kurios sumos einančiu kalendoriniu menses jau jis yra pašintas per laisvas sienas.

Siuo panaikinami visi veikusieji nuostatai, susiję su laisvomis sienomis.

Riga, 1941 m. gruodžio 6 d.

Reicho Komisaro Rytų Kraštu pavedamas
(pas.) FROMM

Zweite Bekanntmachung

zur Devisenordnung iuer das Ostland vom 29. November 1941 (beir. Wareneinfuhr und Nebenkosten der Wareneinfuhr)

Auf Grund des § 27 der Devisenordnung für das Ostland vom 29. November 1941 wird bestimmt:

1. Für die Bezahlung der aus dem Deutschen Reich eingeführten Waren und der Nebenkosten dieses Warenverkehrs werden die nach der Devisenordnung für das Ostland erforderlichen Genehmigungen in Form von Bescheinigungen erteilt, in denen der Reichskommissar für das Ostland — Warenverkehrsstelle — die Dringlichkeit der Wareneinfuhr bestätigt. Die Bescheinigungen können von Bedingungen abhängig gemacht und mit Auflagen versehen werden.

Für den Generalbezirk Weissru-

thenien erteilt diese Bescheinigungen der Generalkommissar — Verteilungs- und Versorgungsstelle — in Minsk.

2. Das gleiche gilt für die Waren einfuhr aus dem Protektorat, Böhmen und Mähren, Elsass, Lothringen, Luxemburg, der Untersteiermark und den eingegliederten Gebieten Kärtents, sowie dem Generalgouvernement einschließlich des Bezirks Lemberg und den besetzten niederländischen Gebieten.

Riga, den 6. Dezember 1941.

Der Reichskommissar für das Ostland
Im Auftrag:
FROMM

Antras skelbimas

prie 1941 m. lapkričio 29 d. Devizų tvarkymo Rytų Krašte liečia prekių įvežimą ir prekių įvežimo išlaidas

Remiantis 1941 m. lapkričio 29 d. Devizų tvarkymo Rytų Krašte 27 §, nustatom:

1. Is Vokiečiu Reicho įvežamoms prekiems ir transporto išlaidoms apmokėti pagal Devizų tvarkymo Rytų Krašte išduodami liudijimų forma reikalingi leidimai, kuriuose Reicho Komisaras Rytų Kraštu — Prekių Judėjimo Įstaiga — tvirtina įvežtinų prekių būtinumą.

Liudijimų išdavimas gali priklausyti nuo salygų ir nuo iki šiol parūpintų liudijimų skaičiaus. Generalinė Gudijos sričiai šiuos liudijimus išduoda Generalinis Komisaras — Paskirs-

2. Tie patys nuostatai taikomi įvežamoms prekiems ir is Bohemijos ir Moravijos Protektorato, Elzaso, Lotaringijos, Liuksemburgo, Zemutinės Štirijos ir is prijungtų sričių Kärtenu ir Slovenijos (Kraino), o taip pat is Generalinės Gubernijos, išskaitant Lembergo (Lvovo) sritį ir, užimtas Olandijos sritis.

Riga, 1941 m. gruodžio 6 d.

Reicho Komisaro Rytų Kraštu pavedamas
(pas.) FROMM

Dritte Bekanntmachung

zur Devisenordnung iuer das Ostland vom 29. November 1941 (beir. Anmeldung von Zahlungsverpflichtungen gegenüber dem Ausland)

Gemäß § 5 der Devisenordnung für das Ostland vom 29. November 1941 (Verk. — Bl. S. 86) werden hiermit die natürlichen Personen, die im Ostland ihren Wohnsitz oder gewöhnlichen Aufenthalt haben, und solche Firmen und Körperschaften, die im Ostland Sitz oder Ort der Leitung haben, aufgefordert, ihre Zahlungsverpflichtungen (in in- oder ausländischer Währung) gegenüber ausländischen Gläubigern, die am 1. De-

zember 1941 oder im Zeitpunkt der russischen Nationalisierungsmassnahmen bestanden haben, der örtlich zuständigen Reichskreditkasse unmittelbar oder durch Vermittlung einer Devisenbank bis zum 15. Januar 1942 anzumelden. Ausländische Gläubiger sind solche Gläubiger, die ihren Wohnsitz, gewöhnlichen Aufenthalt, Sitz oder Ort der Leitung ausserhalb des Ostlandes haben, als Ausland im Sinne dieser Vorschrift gilt nicht das

Deutsche Reich. Die Anmeldung der Zahlungsverpflichtungen hat zu erfolgen ohne Rücksicht auf den Zeitpunkt ihrer Fälligkeit.

Anmeldepflichtig sind auch die Körperschaften und Anstalten des öffentlichen Rechts.

Die Anmeldung kann unterbleiben, wenn die Gesamtverpflichtungen des Anmeldepflichtigen gegenüber dem Ausland den Gegenwert von 500 Reichsmark insgesamt nicht über-

schreiten.

Die zur Anmeldung zu verwendenden Vordrucke sind bei einer Reichskreditkasse oder einer Staatsbankfiliale anzufordern.

Zuwiderhandlungen gegen die Anmeldepflicht sind nach § 24 Ziff. 1 der Devisenordnung für das Ostland strafbar.

Riga, den 13. Dezember 1941.

Der Reichskommissar für das Ostland

Trečias skelbimas

prie 1941 m. lapkričio 29 d. Devizų tvarkymo Rytų Krašte liečia pranešimą apie privalomus mokėjimus užsieniui

Remiantis 1941 m. lapkričio 29 d. Devizų tvarkymo Rytų Krašte (Verk. — Bl. S. 86) 5 §, visi fiziniai asmens, kurie Rytų Krašte turi gyvenamajai ar paprastą apsistojimo vietą, ir tokios firmos ar bendrovės bei įstaigos, kurios savo ar vadovybės būstinių turi Krašte; šio patvarkymo prasme Vokiečiu Reichas užsienių relaikomas. Privalomu mokėjimai turi būti pranešti nežiūrint jų mokėjimo termino.

Tai turi pranešti ir viešosios teisės bendrovės bei įstaigos.

Galima nepranešti, jei bendra privalamu mokėjimų suma užsieniui iš viso nėra didesnė kaip 500 RM.

Reikalinos pranešimams formos gaunamos Reicho kredito kasos ar Valstybinio banko skyriuje.

Nusižengimai šiam patvarkymui yra baudžiami Devizų tvarkymo Rytų Krašte § 24 p. 1.

Riga, 1941 m. gruodžio 13 d.

Reicho Komisaras Rytų Kraštu

Oeffentliche Bekanntmachung

Unter Hinweis auf die erlangene Anordnung über steuerliche Massnahmen im Ostland vom 18. Oktober 1941 und die öffentliche Bekanntmachung der Staats-Versicherungsverwaltung von 2. Oktober 1941 pukenktliche Praemienzahlung betreffend, wird hiermit letzmalig die Zahlung der noch nicht bezahlten Praemienbeiträge für die obligatorische Gebäude- und Viehversicherungen öffentlich angemahnt.

Sollte nunmehr für diese zurückliegenden Forderungen spaetestens bis zum 31. Dezember 1941 die Zahlung an die Inspektionen der Staats-Versicherungsverwaltung nicht erfolgt sein, so werden diese Rückstände vom folgenden Tage ab zwangsweise gegen einen Kostenaufschlag von 15% der rückstaendigen Praemien durch Amts-Bezirke bzw. staedtische Vollstreckungsstellen beigetrieben. Ausserdem werden Verzugszinsen in Höhe von 0,1% der Prämien vom Tage der Fälligkeit — 30. November 1941 an gerechnet, erhoben.

Eine besondere Mahnung ergibt nicht mehr.

Kauen, den 15. Dezember 1941.

Staats -
Versicherungsverwaltung
in Kauen
gez. J. WITROCK
Kommissarischer Verwalter

Viešas paraginimas draudimo mokesčius moketi

Nurodant i 1941 m. spalio mén. 18 d. potvarkį, liečianti mokesčių mokėjimą Rytų Krašte ir Valstybės Draudimo Valdybos 1941 m. spalio mén. 2 d. viešą skelbimą punktualaus draudimo mokesčio mokėjimo reikalui, šiuo paskutinių kartą viešai raginama sumokėti iž privalamą trobesi ir gyvulių draudimą dar nesumokėtus draudimo mokesčius.

Jeigu užsilike mokesčiai iki 1941 m. gruodžio 31 d. Valstybės Draudimo Valdybos Inspekcijoms nebūs sumokėti, tai jie bus pradant sekancią dieną Valsčiu Savivaldybiu ar Miestu Mokesčių Išleškojimo organu priverstini išleškoti kartu su 15% mokėtinos sumos priedu išleškojimo išlaidomis. Be to, bus išreikalauta 0,1% baudos už kiekvieną praleista diena, skaitant nuo mokėjimo termino, t. y. nuo 1941 metų lapkričio mén. 30 d.

Atskirai raginama daugiau nebus.

Kaunas, 1941 m. gruodžio 15 d.

Valstybės Draudimo Valdyba
Kaune
(pas.) J. WITROCK

KRAFTFAHRER

Fuer das Gebiet Ostland werden Maenner in jedem Alter zum Transport wirtschaftlicher Gueter als Kraftfahrer und Beifahrer eingesetzt.

Gegebenenfalls kostenlose Ausbildung, guter Verdienst bei warmer Unterkunft, Verpflegung und Bekleidung.

Meldung täglich von 8—12 Uhr beim Gebietskommissar, Arbeitsamt, (Darbo Įstaiga) Uosto Krantas 6, Zimmer 24.

ŠOFERIAI

Kiekvieno amžiaus vyrai priimami Rytų Kraštu pramoninių gaminių transportui kaip šoferiai ir palydovai.

Siuo atveju užtikrintas nemokamas išsilavinimas, geras atlyginimas, šiltas butas, prižiūrėjimas ir asmeninė apranga.

Melduotis kiekvieną dieną nuo 8 iki 12 pas Gebietskommissar, Arbeitsamt, (Darbo Įstaiga) Uosto Krantas 6, kambarys 24. 5144(2)

ACHTUNG — ACHTUNG

Konfektions-Schneider-Artelle hat eine neue Abteilung speziell für Herrenanzüge eröffnet. Die Anzüge werden von erfahrenen Fachleute angefertigt.

Die Bestellungen werden in Senamiesčio Str. (ehemal. Prezidento 9) II Stock, tel. 22941, angemeldet.

DÉMESIO — DÉMESIO

Kauno Konfekcioniu Siuvėjų Artelė atidarė vyriškiems rūbams siūti užskymų skyrių. Darbas atliekamas pri tyrovių specialistų. Kainos prieinamos.

Užsakymus priima Kaune, Senamiesčio g. 9 (buv. Prezidento 9) II aukštė, telef. Nr. 22941. 4885(6)

Ber Stadtkommissar

Oeffentliche Bekanntmachung Nr. 60

Fuer die Weihnachtsfeiertage und Neujahr setze ich die Verkaufs- und Ladenschlusszeiten wie folgt fest:

a) Verkaufsstellen und Ladengeschäfte.

Am 24. Dezember (Heiliger Abend) Ladenschluss 17 Uhr.

Am 25. Dezember (1. Weihnachtsfeiertag) bleiben die Geschäfte geschlossen.

Am 26. Dezember (2. Weihnachtsfeiertag) sind die Geschäfte wie an Sonn- und Feiertagen offen zu halten.

Am 31. Dezember (Sylvester) Ladenschluss 17 Uhr.

Am 1. Januar (Neujahr) bleiben die Geschäfte geschlossen.

b) Kioske.

Kauno Didysis Teatras

Antradien, gruodžio 23 d., 18.30 val.

LINKSMOJI NAŠLĖ

F. Lelaro 3 v. operetė

Bilietai nuo 0.40 — 2 RM

Abonent. bilietai galioja

Penktadien, gruodžio 26 d., 13 val.

ČIGONU BARONAS

J. Strausso 3 v. komiška opera

Bilietai nuo 0.50 — 2.50 RM

Abonent. bilietai negalioja

Penktadien, gruodžio 26 d., 18.30 val.

premiera

PIRMAS SKAMBUTIS

Heneken ir Koolius 3 v. komedija

Bilietai nuo 0.50 — 2.50 RM

Abonent. bilietai negalioja

Šeštadien, gruodžio 27 d., 18.30 val.

COPPELIA

Delilo 3 v. baletas

Bilietai nuo 0.40 — 2.00 RM

Abonent. bilietai galioja

Sekmadien, gruodžio 28 d., 13 val.

PRISIKLIMAS

P. Vaččūno 5 v. komedija

Bilietai nuo 0.20 — 1.00 RM

Abonent. bilietai negalioja

Sekmadien, gruodžio 28 d., 18.30 val.

LOHENGRINAS

R. Wagnerio 4 p. opera

K. Petruskui dalyvaujant.

Bilietai nuo 0.50 — 2.50 RM

Abonent. bilietai galioja

Kauno Jaunimo Teatras

Švenčių programa

Penktadien, gruodžio 26 d., 15 val.

KALĘDŲ SENELIO NUOTYKIAI

ir premiera

PIEMENAITĖ IR KAMINKRĘTYS

4 pav. inscenizuota Anderseno pasaka.

Bilietai 0.20 — 0.70 RM

Šeštadien, gruodžio 27 d., 14 val.

KALĘDŲ SENELIO NUOTYKIAI

ir

PIEMENAITĖ IR KAMINKRĘTYS

4 pav. inscenizuota Anderseno pasaka.

Bilietai 0.20 — 0.70 RM

Sekmadien, gruodžio 28 d., 14 val.

KALĘDŲ SENEJO NUOTYKIAI

ir

PIEMENAITĖ IR KAMINKRĘTYS

4 pav. inscenizuota Anderseno pasaka.

Bilietai 0.20 — 0.70 RM

Sekmadien, gruodžio 28 d., 14 val.

KALĘDŲ SENEJO NUOTYKIAI

ir

PIEMENAITĖ IR KAMINKRĘTYS

4 pav. inscenizuota Anderseno pasaka.

Bilietai 0.20 — 0.70 RM

Šeštadien, gruodžio 28 d., 14 val.

KALĘDŲ SENEJO NUOTYKIAI

ir

PIEMENAITĖ IR KAMINKRĘTYS

4 pav. inscenizuota Anderseno pasaka.

Bilietai 0.20 — 0.70 RM

Šeštadien, gruodžio 28 d., 14 val.

VARIETE

Ožeškinės g.v./str. 27.

Programa įvairi ir įdomi, dalyv.

kupletistui Biržiniui.

Seansai: 18 ir 20 v. v.

Sventadienais 16, 18 ir 20 v. v.

Bilietai nuo 0.30 iki 0.90 RM, par-

duodami teatro kasoje nuo 12 iki 14 v.

v. ir valanda prieš vaidinimą.

TEATRAS

Ožeškinės g.v./str. 27.

Programa įvairi ir įdomi, dalyv.

kupletistui Biržiniui.

Seansai: 18 ir 20 v. v.

Sventadienais 16, 18 ir 20 v. v.

Bilietai nuo 0.30 iki 0.90 RM, par-

duodami teatro kasoje nuo 12 iki 14 v.

v. ir valanda prieš vaidinimą.

I LAISVE

Kaunas, Duonelaičio 14.

REDAKCIJA interesantūs priminėjė

12—13 ir 17—18 val. Telefonai:

vyr. redaktoriaus 20520, red.

sekretoriaus 21414, redakcijos

20530.

ADMINISTRACIJA dirba nuo 8 ligi

18 val., prieš sventadienius —

nuo 8 ligi 15 val. Tel. 26375

Prenumerata (laikinė, slūnčiant paštu) 1 mėn. užsiskantiesiems 1

arba 2 egz. po 2 RM egzemplif.

lioriu, užsiskantiesiems daugiau kaip 2 egz. — po 1.50 RM

egzempliforiu. Pinigus galima

sisiu paštu arba per Lietuvos

Banko skyrius „Spausdos Zodis”

a. a. b. vardu (papr. ein. sask.

Nr. 161560) Lietuvos Bankui

Kaune.

Skelbinai: Smulkūs skelbimai už

kiekv. 15 žodžių arba ju daile;

1) darbo ieškantiems 0.30 RM;

2) darbo siūlantiems 1.50 RM;

3) pirkimo ir pardavimo reikaliams 2 RM.

Valdinių ir prekybinių įstaigu

jmonių, gydytoju ir pan skel-

bimai 1 petito eilutė 0.50 RM

Skelbimai priimami adminis-

tracijoje darbo metu ir talpi-

nami sekancios dienos nume-

ryje.

Leidžia: a. a. b. „Spausdos Zodis”

Spausdina „Žalgis” spaustuvė

(Kaunas, Duonelaičio 24).

Kauno radijo programa

TREČIADIENIS, XII.24 D.

Kūčios

5.00 Vokiečių kariams RP; 6.15 Malda, dienos mintys, Rytinis koncertas (pl.); 6.40 Mankšta, Vad. K. Marijus Šienė; 7.00 Žinios vokiečių k. RP; 7.15 Žinios lietuvių k. 7.30 Koncertas RP; 8.00 Ūkininkams; 8.20 Koncertas RP; 9.00 Žinios vokiečių k. RP; 9.15 — 10.00 pertrauka; 10.00 Vaikams, „Kūčiu nuotykiai”; 10.30 Kalėdinės muzikos koncertas valkams (pl.); 11.00 J. S. Bacho kūrinii koncertas (pl.); 11.30 Pramoginė muzika (pl.); 12.00 Varpu muzika iš Karo muziejaus; 12.05 Pl. muzika; 12.30 Žinios vokiečių k. RP; 12.45 Pl. muzika; 13.00 Žinios lietuvių k. RP; 13.15 Vidurinės koncertas RP; 14.00 Žinios vokiečių k. RP; 14.30 Popietinis koncertas RP; 15.00 Žinios vokiečių k. RP; 15.30 — 16.00 pertrauka; 16.00 Kūčios poezijoje; 16.20 Kalėdų vakaras RP; 17.00 Žinios vokiečių k. RP; 17.15 Transliačija iš karų ligonių RP; 18.00 Fronto ir tėviškės garsai RP; 19.30 — 21.00 Kalėdinė muzika. Pertraukoj — 20.00 val. vaidinimas — „Ateina žmogaus sūnus”; 21.20 Berlyno valstybinės operos orkestro koncertas RP; 22.00 Žinios vokiečių k. RP; 22.15 Prie eglės RP; 24.00 Programos pabaiga.

PENKTADIENIS, XII.25 D.

Kalėdų antra diena

5.00 Vokiečių kariams RP; 6.15 Rytinis koncertas iš Karaliaučiaus RP; (pertrauko 7.00 — žinios vokiečių k.); 8.00 Vargonų muzikos koncertas iš Marijos bažnyčios Dancige RP; 8.30 Groja Otto Dobridut RP; 9.00 Muzikos ir poezijos valanda RP; 10.00 Žinios vokiečių k. RP; po jų — Visužiaugsmui; 11.15 Ištraukos iš Norbert Schultre operos „Struwelpeter”; 12.00 Žinomas vienietiškos melodijos RP; pertrauko — 12.30 Žinios vokiečių k. RP; 14.00 Žinios vokiečių k. RP; 14.15 Žinios lietuvių k.; 14.30 Tūkstantis linksmų garsų! RP; (pertrauko 22.00 — žinios vokiečių k.); 23.00 Programos pabaiga.

KETVIRTADIENIS, XII.25 D.

Kalėdų pirma diena

5.00 Vokiečių kariams RP; 6.15 Koncertas iš Hamburgo RP; 8.00 Pranešimai ūkininkams ir vietinės naujienos; 8.15 Šeimininkėms; 8.30 Kameringės muzikos koncertas. Dalyvauja smuikininkas Izidorius Vasylūnas ir pianistas Andrius Kuprevičius; 9.00 Pozezijos ir muzikos valanda RP; 10.00 Žinios vokiečių k. RP; 10.15 Karo muziejaus pučiamuojų orkestro koncertas. Dir. Em. Gailevičius; 11.30 Tėvynės garsai; 12.00 Varpu muzika iš Karo muziejaus; 12.05 Žinios lietuvių k.; 12.15 Pl. muzika; 12.30 Žinios vokiečių k. RP; 12.45 Liaudies koncertas RP; 14.00 Žinios vokiečių k. RP; 14.15 Popietinis koncertas RP; 15.00

KONCERTAS RP; 8.00 Savitarpio pagalbos pranešimai; 8.20 Koncertas RP;

9.00 Žinios vokiečių k. RP; 9.15 pertrauka; 10.00 Mažojo orkestro koncertas; 11.00 Sveikatos patarėjas (Dr. Antanas Matukas); 11.20 Mažojo orkestro koncertas; 12.00 Varpu muzika iš Karo muziejaus; 12.05 Pl. muzika; 13.00 Žinios lietuvių k.; 13.15 Vidurinės koncertas RP; 14.00 Žinios vokiečių k. RP; 14.15 Popietinis koncertas RP; 15.00 Žinios vokiečių k. RP; 15.30 iki 16.00 val. pertrauka; 16.00 Balys Buras. Kalėdos sezonės kaimė; 16.15 Linksmas savaitgalis. Dalyvauja „Šešių vėjų“ sekstetas ir Vytautas Zelenkevičius (lipu armonika); 16.45 Žinios lietuvių k.; 17.00 Žinios vokiečių k. RP; 17.15 Garsų paradas (Groja mažasis orkestras); 17.45 Kaunas patamsy (Pulgis Andrius); 18.00 Garsų paradas (teisines, groja mažasis orkestras); 18.30 Laiko įvykiai, prane

Aufruf

an die Bevölkerung des Ostlandes zur freiwilligen Ablieferung von Pelzwerken

Der überaus strenge Winter hat eine zusätzliche Versorgung der Fronttruppen mit Pelzwerk in den nördlichen Kampfgebieten notwendig gemacht. Nachdem die Fertigstellung der in den Gerberen und Nähern in Arbeit befindlichen Pelze noch einige Zeit in Anspruch nehmen wird, ergeht hiermit an die gesamte Bevölkerung des Ostland (der ehem. Freistaaten Litauen, Lettland, Estland und von Weißruthenien) die Aufforderung, alle irgendwie entbehrlichen, für die Wehrmacht geeigneten Pelzsachen, nämlich:

Herren — u. Damenpelzmäntel, Pelzinnenfutter mit und ohne Stoffüberzug,
Nacktpelze,
Pelzjacken,
Pelzwesten,
Pelzhandschuhe,
Pelzmützen,
Pelz — und Filzstiefel jeder Art.
Warme Wollsachen,
wattierte Jacken und Hosen
der Wehrmacht freigelegt gegen angemessene Bezahlung bis spätestens 5. 1. 42 zur Verfügung zu stellen.

Durch diesen Beitrag zum Schutz des Soldaten vor den Unbillen des russischen Winters hat jedermann

Atsišaukimas

Rytų Krašto gyventojus dėl savarankiško kailių atidavimo

Nepaprastai šalta žiema padarė būtinū dalyku fronto kariuomenė papildomai aprūpinti kailiais šiaurinėse kovų srityse. Kadangi pagaminimas kailių dirbtuvėse ir siuvklose esančiu kailiu pareikalaus dar tam tikro laiko, visi Rytų Krašto (buv. Lietuva, Latvija, Estijos respubliku ir Gudijos) gyventojai kviečiami visus kuriuonės būdu atliekamus, karinėms pajėgoms tinkamus kailinius daiktus, būtent:

vyriškus ir moteriškus kailinius apsaustus,
kailinius pamušalus su medžiaginiu apvalkalu ar bejo, plikus kailius, trumpus kailiukus, kailines liemenes, kailines pirtines, kailines kepure, visų rūsių kailinius arba veltinius batus, vilninius dalkus, valinius švarkus ir kernes už tinkamą atlyginimą vėliausiai iki 1942 m. sausio 5 d. pavesti kaininių pajėgų dispozicijai.

Vokietija nemėginusi itraukti Turkiją į karo išplėtimo politika

BERLIN. Čionykščiuose politinuose sluoksniuose turkų laikraščio „Ulu“ pozicija laikoma kategoriskai atmetimu visu mėginių išplėtimis žiniomis ir veiksmais nustumti Turkiją į tam tikrą kelią arba taip daryti, turtum vienas ar kitas diplomatinis ar ūkinis faktas jau būtų pavykęs. Iš vokie-

Bailūs amerikiečių lakūnai

Jie vengia bei kokios kovos su japonų lakūnais

TOKIO. „Tokio Niši Niši“ korespondentai aprašo paskutinius iš japonų puolimus, nukreiptus į Manilos aerodromus ir karinius išengimus. Jie ištelia, kad su Jungtinii Valstybių lakūnais palieginti buvę lengvas darbas, kiek jie iš viso driso pasiodyti ore. Pirmają dieną dėl tiršto rūko negalima buvo pakilti ir buvo būkšttauja, kad Havaju puolimas su mobilizavęs amerikiečius Filipinuose. Todėl eskadrilės vadas paskelbė šūki: „Viskas, net ir mūsų gyvybę Japonijos garbei“. Kai tiktais buvo pasiektais Clarkfieldo aerodortas Manilėje, japonų lēktuvai tuo apmėtė bombomis 17

čių pusės, kaip kompetentingose slucksniuose pareškiamas, tegaliai pabrėžti, kad iš čia niekad nebuvo imtasi nė mažiausiai mėginių ištraukti Turkiją į tokį karo išplėtimo politiką, ir tuo būdu kad ir labai atsargi laikraščio „Ulu“ kritika gali būti pasiusta tikai kitu adresu.

vadinamu „skrajoncių tvarto vių“, taip pat aerodromas, kurie visi tuo užsileipsnojo. Per kita puolimą, nukreiptą į Nicholsfieldo aerodroma, atsineikėjo prieš laikinai, bet nuolat laikosi gerokai nuošliai nuo japonų lēktuvų. Tokiu korespondentai aprašo, kad, japonų bombonešiams, lydimiems naikintuvu, atskridus į Manilą, pasirodė 50 prieš laikinu, kurie vis dėlto tuo nuskrido, kai tik ėmė puli vienas japonų naikintuvą. Korespondentai savo akimis stebėjo daugelio išengimų sunakinimus ir rašo, kad liepsnos buvo išsiveržę iki 300 metrų aukščio.

Riga, Wolter von Plettenberg — Ring 51 (tel. 32 226).

Savaitinė frontų apžvalga

BERLIN. XII. 22. Vyriausios kariuomenės vadovybės pulkininko leitenanto Krauses savaitinis karius pranešimas:

Po vokiečių kariuomenės karo veiksmų, per kuriuos praėjusią vasarą ir rudeni buvo užimti dideli plotai, vidurinės Rusijos kontinentinė žiema dabar verčia sulėtinti karo vedimą. Vis dar esama galimumo vesti vietinės reikšmės veiksmus, bet žemos oras ir jo pasekmėje esama žemės ir kelių padėtis neleidžia platesnio masto karo veiksmų, kurie tik vieni gali išsprasti mūsius, o tuo pačiu nulemti: ir karo pabaigą, rengti, vesti ir išnaudoti galutinai priešui sunaikinti.

Apsupameiži mūšiai, kaip mūšiai vykė prie Baltstogės, Viazmos, ir Briansko ir ypatingai į rytus nuo Kijevo, per kuriuos Europos armijos iš dalies yra sovietų armijas sumušios, o iš dalies smarkiai pakirtusios jų branduoli ir sudėtis ir jas dešimteriolai sumažinusios, rusų žemos salygomis yra negalimi. Todėl dabar vokiečių karo vadovybės uždavynas yra padaryti tinkamas iš tokios padėties išvadas, t.y. daryti tokius pasirengimus, kurie yra reikalingi tam, kad

tinkamu laiku praėjusią vasarą ir rudeni pastiekti laimėjimai būtų ko palankiausiomis salygomis tesiomi ir privestų prie galutinio sovietų kariūnės pajėgos sugnužinti. Tuose tikslu, visu pirmu, reikia sudaryti ko trumplausią ir todėl augęs sutaupančią karo liniją, išlyginant jos nelygumus, išnaudoti esamas žemės paviršiaus ir susisiekimo salygas tuo būdu, kad vėlinio pobūdžio gynimasis būtų lengvesnis ir sudarytu patogią vietą ateities karo veiksmams. Jei tuo tikslu planingai pasitraukiamas iš užimtų vietų, tai tas rodo, kad vokiečių kariuomenės vadovybė laiko svarbesniu reikalui užtikrinti galutinio tikslu pasiekimą su mažiausiomis aukomis, negu gryna presižio motyvų diktuojamasis noras bet kuriomis aplinkybėmis laikytai kartu užimtas sritis, nors planingas jų išsiadėjimas bendros padėties akiavaizdoje sudaro didelių laimėjimų pagrindą ir salygą. Tai, kad dėl vokiečių žemos meto pasirengimų vyksta stipresnio prieš pozicijų spaudimo sumažėjimas šiuo metu yra sovietams sveikinamas palengvėjimas, turi bendro plėtojimosi eigoje būti prilmata, net jei tai duotu priešui galimumą su naujai sutelktomis jėgomis vietomis pereiti į puolimą. Tuo būdu savaitės pabaigos karo padėties Rytų fronte vaizdo dominuoja vokiečių kariuomenės vadovybės žemos meto prie-

monės, besirengiant ateities karo veiksmams, ir dėl to palengvėjė ir iš dalies išsaukti sovietų puolimai, kurie, kaip pranešama paskutiniai, atneše priešui didžiausią nuostolių.

Tuo metu, kai vokiečių sovietų karo veiksmų laukas bendirame karo vaizde tuo tarpu nustoja savo reikšmės, kitame žemės pusrūtulyje vyksta karo veiksmai plėtojasi tokiu būdu, kad jų pasekmės bendrai karo padėčiai dabar dar yra sunkiai numatomos. Milžiniški netikėti mūsų sajungininkų japonų ju kovoje su britu ir amerikiečių laivynais ir bazėmis pasiekti pradinaliai laimėjimai leidžia japonams numatyti sekmingus puolamusi veiksmus, kurie rodo pritrenkianti nuosekliai apgalvotų tikslų siekimui vaizda. Jų svarbiausios pajėgos yra nukreiptos prieš britų ir amerikiečių jėgų branduoli, kuris, kaip tvirtoviu juosta, apsupa pietinės Kinijos jūrą ir perkerta ryšius tarp Indijos ir Ramiojo vandenynų, o iš antros pusės saugo Australiją ir britų nuosavybes Pietinėje jūroje. IS dažnai minėto Hongkongo, Singapūro ir Port Darwino tvirtoviu teisei Anglijos veiksmu taikinios Portugalijos atžvilgiu: Timoro sala savo šiaurės dalimi saugo išėjimą į Timoro jūrą, kurios pietiniam kraštė yra Port Darwinas — jau minėto tvirtoviu trikampio trečioji bazė. Port Darwinas apsaugo iš šiaurės penktąja pasaulio daly, vienintelę, kuri ištisai priklauso Anglijai. Australijai apsaugoti dabar portugalų Timore

salyno šiaurėje ir pietuose, Japonijos kariuomenės išlaipinimas, Guamo paėmimas ir svarbių karinių irenimų Havajuose sunaikinimas — yra pavykusios priemonės užbėgti už aikij Jungtinijų Valstybių karo pajėgų grasinimui iš sparno. Kariuomenės išlaipinimas Borneo saloje turi parūpinti periferiniams įtaisams centrinę bazę, o kartu su paraližuoti britus jų karo pajėgų lauko centre. Čia dar prisideda su Tajumi sudaryta sutartimi užtikrintas dominavimas vidurinėje ir rytinėje Indokinijoje dalyje, kai parengimo ir tolesnių karo veiksmų pradžios vieta. Japonija užėme savo pozicijas kovoje su sujungtis anglakosų demokratijos.

Ji sudavė pirmuosius smūgius ir pasiekė pirmuosius laimėjimus.

Kaičiai šie faktai atjaučiamai London — rodo neutralių stebėtojų pranešimai. Kokis pavojingas atrodė britų karo vadovybei Japonijos žygiamas aplink Pietų Kinijos jūrą, matyt iš priešingų tarptautinėi teisei Anglijos veiksmu taikinios Portugalijos atžvilgiu: Timoro sala savo šiaurės dalimi saugo išėjimą į Timoro jūrą, kurios pietiniam kraštė yra Port Darwinas — jau minėto tvirtoviu trikampio trečioji bazė. Port Darwinas apsaugo iš šiaurės penktąja pasaulio daly, vienintelę, kuri ištisai priklauso Anglijai. Australijai apsaugoti dabar portugalų Timore

KRONIKA

PIRMA KALĘDŲ DIENĄ PAMALOS BAŽNYCIOSE NUO 6 VAL. 30 MIN. RYTO

Kauno Metropolijos kurija praneša, kad Kalėdų pirmą dieną visose Kauno bažnyčiose gales būtų laikomos pamaldos ir žmonėms bus galima į jas rinktis pradedant nuo 6 val. 30 min. ryto.

PIETU PERTRAUKOS NEBUS

Kad prieš šventes gyventojai galėtų laiku nusipirkti reikalingų produktų, Prekybos Valdybos Valdybos įsakė visoms Kauno maisto produktų parduotuvėms gruodžio 23, 24 ir 31 d.d. dirbtį be iprastinės pertraukos.

GRUODZIO 27 D. — DARBO DIENA

Kaip iš kompetentingų įstaigų teko patirti, šeštadienis, gruodžio 27 d., yra darbo diena. Tačiau tą dieną nedraudžiama viešiasias parduotuvės uždaryti 12 val.

Taip pat kai kurios žmonės, kur imantis darbo dėl ypatų techninių sąlygų galėtų susidaryti išlaidų, neatitinančių tą dieną atlikto darbo vertei,

imonės vedėjų nuožiura gali tą dieną nedirbtį. Tačiau ši praleista laiką toms žmonėms teks atidirbtį laikotarpy nuo 1942 m. sausio 2 iki 15 d.

Gyvybiniai svarbios žmonės regali dar, bo nutraukti.

DVIGUBAS „ZIBURĖLIO“ NUMERIS

Jau išėjo šventinis ir šiu metu paskutinis „Ziburėlio“ numeris. Šis žurnalo numeris gausiai iliustruotas piešiniais ir foto nuotraukomis. Be to numeraje visoje šventiškų raštu - eileraščiu, apysakaičiu, atskirų raštelį. Čia yra Vytes Nemunėlio apie Kalėdų senelį, Mlašiutės „Pradyo senos vėžlios“ ir „Pasaka“, Pulgio Andriušo apie teatro pusmetį ir visa ellė kitu raštu. Be to apžvelgiamos išleistos knygos ir skelbiamai kiti aktualūs klausimai. Šio dvigubo „Ziburėlio“ numerio kaina 0,40 RM. Numeris dar labai gražu ir gera išspūdį —

KAUNO DIDYSIS TEATRAS

Antradienį, gruodžio 23 d., operetė „Linksmoji Našlė“.

Ketvirtadienį, gruodžio 26 d., 13 val. „Cigony Barones“ ir vakare premjera „Pirmas Skambutis“, Heneken ir Koolius 3 v. komedija. Veikala stato J. Monkevičius, dekoracijos M. Labucko. Premjeroj dalyvauja: Daubraitė, O. Kurmytė, B. Kurmytė, Mažeikiénė, Balčiūnas, Brinka, Krisčiūnas, Likša, Muraška, Petruskas, Petraitis, Simkus, Valukas.

DĖL SVEIKATOS PAŽYMĖJIMU KELIAUJANTIEMS

Vyr. Sveikatos Valdyba praneša, kad pagal p. General. Komisaro paaiškinimą Lietuvos Srities keliaujantiems gyventojams sveikatos pažymėjimus gali duoti: kiekvienas valstybinių tarnybos gydytojas. Pažymėjime turi būti paliudyta, kad keliaujantis asmuo neserga apkrečiamą ligą ir neturi parazitų (utelių). Pažymėjimas rašomas vokiečių ir lietuvių kalbomis.

(pas.) Dr. V. Juškys

DĖL DIPLOMU BAIGUSIEMS AUKŠTAJI MOKSLA TARYBINIAIS LAIKAI

Iš Svetimo Vadybos patirta, kad asmenys, kurie tarybiniais metais yra baigę Lietuvos aukštasių mokyklas (un-ta ir Prek. Instituto) arba tuo mete gavę šiu mokyklų baigimo diplomas, turėti kreiptis į jas aukštuoju mokslų diplomui gauti.

Diplomai bus duodami laikantis naujuju šiu mokyklų statutu.

RADINIAI

VI Policijos nuoavojoje galima atsiimti šiuos rastus daiktus.

1. Elenos Savickaitės 7 gimnazijos klasės baigimo pažymėjimas.

2. Rankinukas su asmens dokumentais ir kitais daiktais, rastas plente prie Ariogalos.

ŪŽTEMDYMAS

Ligi šeštadienio kasdien nuo 16.15 ligi 8.32 val.; Šeštadienį, sekmadienį ir pirmadienį nuo 16.21 ligi 8.32 val.

Japonai pradėjė ofensyvą ir prieš Čiangkaišeką

TOKIO. Domej praneša, jog stagių japonų veiklos atgijimas Kiniijoje naikinama oro ir sausumos oferizva prieš Čungkingo kariuomenę Čekiango, Anvajaus, Kiangsino ir Fukieno provinčiose irodos, kad japonai neužmiršę Čangkaišeko. Dramatiškai veikia stagių Jungtinijų Valstybių laivyno departamento pareiškima, kad gerai nežinomi povandeniniai laivai patrankomis ir torpedomis puočia

tanklaičius Kalifornijos pakraščių žiniomis ir veiksmais giniu požiūriu svarbiu aerodromu Filipinuose, jų tarpe sunkiai pasiekiama Nicholsfilo aerodromo bombardavimas buvo lydimas didelių japonų sustiprinimų išlaipinių pirmadienį anksti ryta Luzono saloje. Šiuo metu japonai dviejų kryptimis veržiasi į šiaurės į pietus į Luzono salos vidurį.

(pas.) Dr. V. Juškys

Galima susižinoti su giminėmis užsienyje

Vokiečių Raudonasis Kryžius sudarė galimybę per Tarptautinį Raudonąjį Kryžiaus Komitetą Zenevoje pasiūsti žinias giminėms bei šeimos nariams užsienyje.

Dėl to nuo šiol kiekvienas Reicho komisariato Ostland gyventojas gali persiūsti asmeninio bei šeimininkio pobūdžio žinias savo giminėms ar šeimos nariams, esantiems užsienyje, per Vokiečių Raudonąjį Kryžiaus Igaliotinį įstaigą, kurios adresas: Riga, Wolter von Plettenberg — Ring 51 (tel. 32 226).

Rašant reikia laikytis tam tikru salygu, kurios išdėstybos žemaičiai. T